

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΓΑΛΑΡΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ

στους «ξένους»,
τους ξεριζωμένους και
τους προσωρινούς

ΠΕΝΤΕ

5

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

*"Ξεχασμένος στην πατρίδα του, άγνωστος
οπουδήποτε αλλού, αυτή είναι η μοίρα του
ταξιδιώτη."*

Μαρσέλ Καρνέ, "Οι επισκέπτες της νύχτας"

Ο μοντέρνος ταξιδιώτης δεν είναι ο ταξιδευτής των γαλανών εκτάσεων του Ρεμπώ που στο μανιασμένο παφλασμό των παλιρροιών, μ' ένα πιο ανυπάκουο κι' από ένα παιδικό μυαλό, έτρεχε· ούτε ο βαρδιάνος ναύτης του Μπωντλαίρ, ο περίεργος ερευνητής που αντικρύζει το Ελντοράντο, δώρο που η Μοίρα του υποσχέθηκε. Δε μοιάζει με τον αποφασισμένο πλάνητα, το νομάδα της Ισαβέλλας Έμπερχαντ που βρίσκεται παντού στο σπίτι του, μόνος, φτωχός σε ανάγκες, μακριά από οικογένεια, ιδιοκτησία, μόνιμη δουλειά. Ο μοντέρνος ταξιδιώτης είναι η αλλοτριωμένη, προσωρινή χειρίστρια κομπιούτερ στην "ουδέτερη ζώνη" των τεχνοπόλεων, που στις βιτρίνες των εμπορικών τους κέντρων εκτίθεται το πτώμα του τριπ της αντικουλτούρας. Είναι ο αγρότης της Τσιάπας που τον ξεριζώνουν απ' τη γη που πίστεψε ότι του ανήκε για να τον στείλουν στις παραγκουπόλεις του Μέξικο Σίτυ και στις βιομηχανικές ζώνες, ευέλικτος στην εξαθλίωση. Είναι ο άστεγος των μητροπόλεων που περιφέρεται μέρα-νύχτα κάτω από τη σκιά και τον όγκο των ουρανοξυστών, σε βαγόνια εμπορευμάτων και σε ιδρύματα. Είναι ο "εξασφαλισμένος" εργάτης, αυτός που μέχρι πρότινος είχε κερδίσει στο παιγνίδι με το καρότο και το καλάμι το ρόλο του πιο κοντινού λαού και τώρα βλέπει τη λεία να χάνεται αργά-αργά στο βάθος του ορίζοντα. Είναι ο μετανάστης, φιγούρα-σύμβολο της πλανόδιας εργατικής δύναμης, η ακραία μορφή του νέου ταξιδευτή, που η ορμή του κεφαλαίου τον φυσά χιλιόμετρα μακριά από κει που ήταν κάποτε το "σπίτι του". Είναι ο μαύρος εργάτης που την κτηνωδία της υποταγής του όλο και λιγώτερο μπορεί να την κρύβει η ψευδαίσθηση του "αλλιώς". Είναι ο κινητικός εργάτης. Είμαστε όλοι εμείς που μας αποικιοποιούν όλα τα **κοι-νά** μας: τον αέρα που αναπνέουμε, το χώρο που ζούμε, τη γλώσσα που μιλάμε, το ίδιο μας το σώμα. Μας αναγκάζουν ν' αγωνιζόμαστε καθημερινά για την επιβίωση για να ξεχάσουμε τη ζωή.

Τα πύρινα γράμματα αίματος που αναγράφουν την ιστορία της απογύμνωσης των απελεύθερων την εποχή των περιφράξεων δεν έλαμπαν ποτέ τόσο έντονα όσο σήμερα. Οι περιφράξεις που περιέγραψε ο Μαρξ σήμερα ολοκληρώνονται. Είμαστε περιφραγμένοι και διαιρεμένοι. Βάλθηκαν να θρυμματίσουν την κοινότητα πατώντας πάνω στα λάθη μας, στο αλλοτριωμένο προϊόν του αγώνα μας. Γινόμαστε ανέστιοι και ακούσιοι πλάνητες, ταξιδευτές ενός κόσμου ξένου που δεν έχει τίποτα το πρωτόγνωρο για μας. Θ' απολαύσουμε ξανά ένα μεθυσμένο ύπνο στην αμμουδιά, τώρα που η μόνη μέθη στην οποία επιτρέπεται να παραδοθεί ο περιπλανώμενος είναι η μαστούρα του εμπορεύματος;

Η τάξη μας πρέπει να γίνει η άρνηση της άρνησης. Τα κομμάτια του προλεταριάτου πρέπει να συγκολληθούν. Τίποτα δεν χάθηκε οριστικά και ήδη η οργή κοχλάζει. **Η στιγμή της συνάντησης των μόνιμα προσωρινών και των προσωρινά μόνιμων εργατών πλησιάζει.** Και μαζί της θ' ανατείλει η αυγή της απαλλοτρίωσης των απαλλοτριωτών.

Το τρίτο και τελευταίο μέρος των "Θέσεων για το μικροαστισμό και την αντικουλτούρα στην Ελλάδα" προσπαθεί να δείξει πως μια εποχή τελειώνει και ποιές καινούργιες προοπτικές ανοίγονται μπροστά μας. Το άρθρο για το Μεξικό αναφέρεται σε κάποιους ήδη αρχινισμένους αγώνες αλλά όχι με τις καλύτερες προϋποθέσεις. Μπορεί να είναι οι περσινοί αγώνες των προσωρινών εργατών στη Γαλλία που δείχνουν το δρόμο, αλλά σίγουρα δε μπορεί να είναι ένας αγώνας για εθνοτική ανασυγκρότηση της κοινότητας· κι' αυτό είναι ένα από τα επιχειρήματά μας στο διάλογο μ' έναν Κύπριο αναρχικό.

Δεν έχουμε αυταπάτες. Ο ορίζοντας είναι θολός. Όμως δεν γίνεται να παραβλέψουμε πως ήδη διαγράφονται οι αντικειμενικοί, τουλάχιστον, όροι για μια ακόμα Διεθνή. Την τελευταία.

Απρίλης '95

θέσεις

για

το

μικροαστισμό

&

την

αντικουλτούρα

στην

Ελλάδα

[Στα δύο πρώτα μέρη ασχοληθήκαμε με την περίοδο ακμής του μικροαστισμού και της αντικουλτούρας στην Ελλάδα. Σ' αυτό το τελευταίο μέρος ερευνούμε τα αίτια της παρακμής τους στο πλαίσιο της πραγματικής διεθνοποίησης του ελληνικού καπιταλισμού.]

28

Ό,τι κι αν ισχυρίζονται οι νεοφιλελεύθεροι οικονομολόγοι και οι όψιμοι "εχθροί" του Κράτους για τα "υπερβολικά" έξοδα του δημοσίου, ένας οποιοσδήποτε ψύχραιμος αυλικός του Κράτους θα μπορούσε άνετα ν' αποδείξει ότι αυτά τα έξοδα ήταν αναγκαία απ' ενός σαν τρόπος αφομοίωσης της ταξικής πάλης στην Ελλάδα τη δεκαετία του 70-αρχές 80 και απ' ετέρου σαν μέρος των απαραίτητων εξόδων της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, σ' όλες τις "αναπτυγμένες" καπιταλιστικές χώρες, το Κράτος επιτελεί δύο βασικές αλλά και αντιφατικές μεταξύ τους λειτουργίες -την εξασφάλιση της ιδιωτικής συσσώρευσης κεφαλαίου και τη νομιμοποίηση των εκμεταλλευτικών κοινωνικών σχέσεων. Η πρώτη λειτουργία εκπληρώνεται μέσω του σχηματισμού κοινωνικού κεφαλαίου (κοινωνική επένδυση, π.χ. κρατικές επιχειρήσεις, και κοινωνική κατανάλωση, π.χ. κοινωνική ασφάλιση). Η δεύτερη μέσω των κοινωνικών εξόδων (κοινωνική πρόνοια). Είναι προφανές ότι η ανάπτυξη του κοινωνικού κεφαλαίου και της κοινωνικής πρόνοιας είναι ταυτόχρονα και η ολοκλήρωση του Έθνους-Κράτους.

Από το 1975 και πιο οργανωμένα από το 1981, με τη θεσμοθέτηση του κοινωνικού μισθού και της ΑΤΑ στο δημόσιο αρχικά και κατόπιν τον ιδιωτικό τομέα, ο μισθός στην Ελλάδα παύει ν' αντιμετωπίζεται απλά σαν κόστος και γίνεται ουσιαστικό ρυθμιστικό στοιχείο της οικονομίας. Το Κράτος προσπαθεί να διαχειριστεί τα αιτήματα του εργατικού κινήματος για αυξήσεις μισθών και δημοσίων δαπανών μ' έναν αποδοτικό τρόπο. Ταυτόχρονα, αφού ο βιομηχανικός δεσποτισμός έχει πληγεί ανεπανόρθωτα, επιχειρεί να επιβάλλει νέες μορφές εργασιακής πειθαρχίας στις "προβληματικές" και τις δημόσιες επιχειρήσεις μέσω των "συμμετοχικών συμβουλίων", των "συνελεύσεων κοινωνικού ελέγχου" και της προώθησης της "συνυπευθυνότητας". Τίποτε απ' αυτά δεν αποδίδει και οι καπιταλιστές αδυνατούν να συνδέσουν την αύξηση των μισθών με βελτίωση της παραγωγικότητας (στη βιομηχανία, στο διάστημα 1980-85 οι οικονομολόγοι καταμετρούν άνοδο της ωριαίας αμοιβής κατά 22% και βελτίωση της ωριαίας παραγωγικότητας μόνο 1% -τι καταστροφή!). Έπειτα η περαιτέρω καπιταλιστική ανάπτυξη στο βιομηχανικό τομέα είναι υποτονική αφού οι εκτός των υπηρεσιών παραγωγικές επενδύσεις του Κράτους είναι ελάχιστες τη δεκαετία του 80. Σύμφωνα με τους πίνακες της ΕΣΥΕ και της Τράπεζας της Ελλάδας η κύρια αιτία αύξησης των κρατικών δαπανών ήταν η ραγδαία αύξηση των μισθών και των συντάξεων. Η ταξική πάλη επέβαλλε στο Κράτος όχι μόνο να πληρώσει αλλά και να μετατραπεί στο βασικό εργοδότη της χώρας μια και ο ρυθμός αύξησης των δημοσίων υπαλλήλων τη δεκαετία του 80 ήταν διπλάσιος εκείνου της αύξησης της εκμίσθωσης στον ιδιωτικό τομέα. Μιλάμε βέβαια πάντα για τη "φανερή" οικονομία.

Η εμπορευματική οικονομία αναπτύσσεται στην Ελλάδα είτε στη βάση της βιοτεχνίας και της μικροεπιχείρησης, είτε, έμμεσα, με την κρατική αναδιανομή του πλούτου. Τα ίδια τα αυξανόμενα ελλείμματα του δη-

για μια συνεργασία όλων των πολιτικών κομμάτων με στόχο τη "δημοκρατική διέξοδο από την κρίση", -εννοούμενη, πέρα από την καταστροφολογία για την οικονομία "μας", και σαν "κρίση ήθους και ύφους της εξουσίας" -την "κάθαρση" και "το νοικοκύρεμα της οικονομίας". Στις αρχές του 90, και με αποκορύφωμα την οικουμενική κυβέρνηση, όλοι οι ψευτοανταγωνισμοί (δεξιά/αριστερά, αφεντικά / συνδικάτα) κατέρρευσαν και σχηματίστηκε ένα ενιαίο εθνικό μέτωπο, ανάλογο μ' αυτά που δημιουργήθηκαν σ' όλα τα βαλκανικά έθνη-κράτη την ίδια εποχή. (Σήμερα ξέρουμε πολύ καλά πως ορισμένα απ' αυτά επιδίωξαν την κοινωνική συναίνεση στην καπιταλιστική αναδιάρθρωση -ακόμα και μέσω του πολέμου).

Αυτές οι πολιτικές αλλαγές δε θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν αν δεν είχαν τη βοήθεια του καλπάζοντος ρεφορμισμού της καθημερινής ζωής, της ήδη κυριαρχούσας πολιτικής του "προσωπικού" στην ελληνική κοινωνία των ιδιωτών που μόνος συνδετικός της κρίκος απέμενε πλέον η εθνικιστική ιδεολογία.

Ο μοχλός της καθεαυτό φάσης της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης μετά τις εκλογές του 90 φέρει ένα παγκοίμως γνωστό όνομα: ιδιωτικοποιήσεις. Στόχος είναι η αλλαγή των εργασιακών σχέσεων. Απαξίωση του εμπορεύματος εργασία με τη μορφή της ελαστικοποίησης και του εφεδρικού στρατού των ανέργων, μέσω της εκκαθάρισης των "μη επαρκώς αξιοποιούμενων" κεφαλαίων (κρατικοποιημένες "προβληματικές" επιχειρήσεις), των περικοπών των κοινωνικών δαπανών και της εξώθησης προς την ιδιωτική ασφάλιση, της συμπίεσης των μισθών. Πολύ σύντομα άρχισε να γίνεται βαβούρα για την "αναγκαιότητα" ιδιωτικοποίησης των ΔΕΚΟ προς "ανακούφισιν των δημοσίων ελλειμμάτων", δηλαδή για να επιτευχθεί η απραγματοποίητη μέχρι σήμερα συστηματική σύνδεση μισθού-παραγωγικότητας που πάντα συναντούσε την αντίσταση των μισθωτών σ' αυτές τις επιχειρήσεις.

Από δω και μπρος υπ' αριθμόν ένα στόχος του κεφαλαίου γίνονται ο άκαμπτος, επιπλωμένος εργάτης του δημόσιου τομέα, ο προσδεμένος στη μικροϊδιοκτησία του αγρότης, ο εξαρτημένος από τις κρατικές προμήθειες και τις φοροαπαλλαγές μικροαστός. Η "κρίση του χρέους" είναι ο μηχανισμός μέσω του οποίου το κεφάλαιο επιχειρεί ν' ανατρέψει ολόκληρη τη δομή της νεοελληνικής κοινωνίας και να γείρει την πλάστιγγα προς το μέρος του. Να χρησιμοποιήσει την "κρίση" σαν αφετηρία ενός νέου κύκλου συσσώρευσης.

Οι άγριες απεργίες που ξεκίνησαν το φθινόπωρο του 90 και κορυφώθηκαν το 1991-92 έσυραν τις συνδικαλιστικές ηγεσίες από δω κι' από κει σε μια προσπάθειά τους να επιβάλλουν την εργασιακή ειρήνη που είχαν υποσχεθεί στ' αφεντικά. Δεν κατάφεραν τίποτα ουσιαστικό (εκτός ίσως από το να πείσουν ότι οι αγώνες ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις πρέπει να γίνουν με γνώμονα "το εθνικό συμφέρον", "ενάντια στο ξεπούλημα του εθνικού πλούτου", σύνθημα που δυστυχώς έχει επικρατήσει.) και ήδη από τα μέσα του 93 οι έγκριτοι κονδυλοφόροι παρατηρούσαν ότι η ηγεσία της ΝΔ στάθηκε ανίκανη να διαχειριστεί τις πολιτικές και κοινωνικές ισορροπίες προς όφελος του κεφαλαίου και να κατευνάσει τη δυσαρέσκεια της εργατικής τάξης και ως εκ τούτου έπρεπε να μας αδειάζει τη γωνιά.

Μέσα στο 1994 το ΠΑΣΟΚ προσπάθησε να επεξεργαστεί ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης "με ανθρώπινο πρόσωπο" -μια έκφραση που αποκαλύπτει την οικουμενική παραδοχή ότι ο καπιταλισμός είναι βεβαιωμένα ένα αντιανθρώπινο σύστημα. Αρχές του 95 ξεκινούν την εφαρμογή του με την επίθεση στους αγρότες, ελέω GATT, και τους μικροαστούς. Στόχος τους είναι η καταστροφή της οικογενειακής μικροεπιχείρησης που θα φέρει τα "συμβοληθούντα μέλη" της οικογένειας από τον προνοιακό μικρόκοσμό της στις ανοιχτές αγκάλες της ευέλικτης αγοράς εργασίας. Και έπεται ο δεύτερος γύρος των ιδιωτικοποιήσεων. Το χοντρό παιχνίδι τώρα αρχίζει.

30

Ποιά είναι η σύνθεση της ελληνικής εργατικής τάξης; Ας ρίξουμε μια ματιά στις στατιστικές έρευνες. Σύμφωνα με στοιχεία του 1989 οι μισθωτοί αποτελούσαν το 51,3 % του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (το χαμηλότερο ποσοστό μισθωτών στις χώρες της ΕΟΚ) ενώ σύμφωνα με άλλα στοιχεία του 1992 υπολογίζονταν στο 60%. Απ' αυτούς το 1/3 περίπου είναι στο δημόσιο τομέα. Η πλειοψηφία εργάζεται στις υπηρεσίες ενώ στη βιομηχανία-βιοτεχνία απασχολείται το 20% των μισθωτών. Όταν μιλάμε για βιομηχανία στον ιδιωτικό τομέα μιλάμε για, ως επί το πλείστον, μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Κατά 94% απασχολούν ως 9 άτομα. Μόλις το 6% των βιομηχανικών εργατών δουλεύει σε επιχειρήσεις με περισσότερους από 100 εργαζόμενους. Σ' αυτούς τους μικρούς εργασιακούς χώρους τα σωματεία είναι σχεδόν ανύπαρκτα, όπως επίσης και στις εμπορικές επιχειρήσεις, και κυριαρχούν οι "προσωπικοί" δεσμοί ανάμεσα στ' αφεντικά και τους "μόνιμους" εργάτες (βλ. γλύψιμο, δουλοπρέπεια, κουτοπονηριά κλπ). Οι μισθοί εν γένει βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Μόλις το 35% των μισθωτών υπερέβαινε τις 100.000 το μήνα το 1993, ενώ οι συντάξεις είναι οι κατώτερες στην ΕΟΚ. Ως εκ τούτου το φαινόμενο της δεύτερης δουλειάς και της παραοικονομίας είναι εκτεταμένο. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Γραμματείας Σωματεμπορίας και Εξάνδραποδισμού των Εργατών 200.000 γυναίκες δουλεύουν στο φασόν (σε μικρές βιοτεχνίες και ατομικά νοικοκυριά) -πράγμα που σημαίνει ότι τα μεροκάματα στη βιομηχανία ρούχων σπάνε διαρκώς- ενώ οι μισοί μισθωτοί (των μεταναστών συμπεριλαμβανομένων) φέρονται να είναι άνεργοι, παράνομοι ή υποαπασχολούμενοι στη μαύρη αγορά εργασίας. Φασόν, μαύρες εργολαβίες στις οικοδομές και τα ναυπηγεία, νομαδισμός του τουριστικού προλεταριάτου από την άνοιξη ως το φθινόπωρο, "ελεύθεροι επαγγελματίες" με "δελτία παρο-

-Όσοι εργοδότες απασχολούν μετανάστες να τους δηλώσουν μέσα σε 30 μέρες, διαφορετικά θα υπόκεινται σε δώξη, με αυστηρές ποινές.

-Να υπάρξει πλήρης εξίσωση των αλλοδαπών με τους έλληνες εργαζόμενους όσον αφορά αποδοχές, επιδόματα, κοινωνική ασφάλιση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

-Να υπάρξει προτροπή για εγγραφή των αλλοδαπών εργατών στα συνδικάτα.

Ως εδώ ικανοποιείται η ευαισθησία κάθε φιλόanthropου αριστερού. Όμως η ΓΣΕΕ είναι ορθολογική: προτείνει την πρώτη ουσιαστικά μεταναστευτική πολιτική (γιατί ο αστυνομικού χαρακτήρα νόμος του 91 διογκώνοντας απλά την παραοικονομία δεν συμβιβάζεται με τη νέα διεθνιστική λογική του ελληνικού κεφαλαίου που έχει πάρει τα πάνω του χάρη στη δεκάχρονη λιτότητα). Έχοντας υπόψη της την εισφοροδιαφυγή 100 δις ετησίως απ' την παράνομη μετανάστευση και το ότι *"η ελληνική εμπειρία δείχνει ότι σε αρκετές περιπτώσεις είναι δυνατόν να ικανοποιηθεί η ζήτηση για φτηνή εργασία με νόμιμα μέσα"* μιλά τη γλώσσα που αντιστοιχεί στην σημερινή καπιταλιστική πραγματικότητα:

-Οι άδειες παραμονής και εργασίας στους νόμιμους πια μετανάστες να είναι διάρκειας 6-12 μηνών.

-Όσοι αλλοδαποί δεν ανταποκριθούν στην 3μηνη προθεσμία για να δηλώσουν τα στοιχεία τους ν' απελαύνονται.

-Το Υπ. Εργασίας να έχει το δικαίωμα ν' αναστέλλει επί 6μηνο άδειες εργασίας σε αλλοδαπούς (με τη σύμφωνη γνώμη της ΓΣΕΕ), σε περιόδους και συνθήκες που δικαιολογούν το σχετικό μέτρο.

Αυτό το κυκλικό μοντέλο μετανάστευσης, με τη ΓΣΕΕ σε εποπτικό ρόλο, είναι η κυρίαρχη μορφή διεθνώς κάθε κρατικής μεταναστευτικής πολιτικής και αντιστοιχεί στην ευελιξία των νέων εργασιακών σχέσεων. Ιδιαίτερα η αναφορά σε "περιόδους και συνθήκες" όπου θ' αναστέλλεται η άδεια εργασίας προωθεί όχι μόνο την ιεράρχηση των μεταναστών και τη διαίρεσή τους αλλά εξασφαλίζεται η αυξομειώσή τους ανάλογα με τις καπιταλιστικές ανάγκες και τη γενικότερη "συμπεριφορά" τους.

Η λειτουργική αυτή συνεχής ανακύκλωση των μεταναστών προφανώς δεν θα εμποδίσει την παράνομη εγκατάστασή τους όταν φτάσει η ημερομηνία λήξης των αδειών τους. Γι' αυτό η ΓΣΕΕ ζητά "άρνηση παραμονής ή ανανέωση παραμονής σε αποδεδειγμένα εισερχόμενους στο ελληνικό έδαφος για την άσκηση παράνομης εργασίας". Εννοείται φυσικά ότι πολλοί μετανάστες θ' αψηφήσουν αυτές τις ρυθμίσεις εξ' αρχής αρνούμενοι ένα προκαθορισμένο χρονοδιάγραμμα παραμονής και προτιμώντας της παρανομία. Όμως ήδη αυτό που προτείνεται είναι ο συστηματικός (και όχι μόνο κατασταλτικός) έλεγχος μιας μεταναστευτικής ροής που δεν θα είναι πια διαρκής και άναρχη.

Δεν υπάρχει βέβαια τίποτα που να μας ξαφνιάζει σ' αυτήν την επίδειξη "ταξικής αλληλεγγύης" απ' την μεριά ενός απ' τους πολλούς βραχίονες του Κράτους. Αφ' ενός ήταν αναγκασμένος να εναρμονιστεί με τις ανάλογες πρωτοβουλίες των ευρωπαϊκών συνδικάτων και αφ' ετέρου έπρεπε να εκδηλώσει το "ενδιαφέρον" του για τους αλλοδαπούς εργάτες. Αυτό δε ξέρει να το κάνει πολύ καλά έχοντας αποκομίσει τεράστια πείρα χρόνων ευνουχίζοντας τους "ντόπιους".

32

Κατά τον ίδιο τρόπο που η ελαστικοποίηση της εργασίας είναι απάντηση στους ταξικούς αγώνες της δεκαετίας του 70 με τα ίδια τους τα όπλα, έτσι και ο μεταμοντερνισμός, η κουλτούρα του εξατομικευμένου εργάτη της εποχής, είναι η απάντηση του κεφαλαίου στις πιο ριζοσπαστικές όψεις της αντικουλτούρας. Ό,τι εκφράζεται μ' αυτήν την πολυχρησιμοποιημένη λέξη δεν είναι παρά η κατάργηση των διαχωρισμών μέσα στη φαινομενικότητα με την ουδέτερη, απονευρωμένη τεχνική του pastiche. Η υλική βάση της μεταμοντέρνας ιδεολογίας είναι η κινητικότητα της εργασιακής δύναμης, η ευέλικτη καπιταλιστική σχέση. Στον μετακινούμενο εργάτη (που τον αποκαλούν σήμερα συνεργάτη) αντιστοιχεί η νέα μαζική κουλτούρα του εφήμερου και της διαρκούς μετάβασης από οθόνες σε μαγαζιά, από ιδεολογία σε ιδεολογία. Πρόκειται για μια αέναη καταναλωτική υιοθέτηση/αναίρεση αντιθετικών σημείων μέσα σ' ένα πλουραλιστικό αλλά αιώνιο παρόν χωρίς ιστορία. Μεταμοντέρνος δεν είναι μόνο ο Φλώρος με την Κοτσίδα ή ο Ηλίθιος με το Κινητό. Είμαστε όλοι μας. Και όλοι είμαστε "διαφορετικοί". Πικρή νίκη της αντικουλτούρας.

Το λάθος της αντικουλτούρας, της νέας αριστεράς και του αναρχο-αριστερισμού στην Αμερική, την Ευρώπη και την Ελλάδα ήταν ότι αντιμετώπισε το καπιταλιστικό Κράτος σαν να ήταν ο Μεγάλος Αδελφός, σαν η αποκλειστική λειτουργία του να ήταν η αυταρχική συγκεντρωτοποίηση του κοινωνικού ελέγχου. Και του αντιπαραθέσαν κοινωνικές και αισθητικές πρακτικές της "διαφοράς" και της "υποκειμενικότητας". Όμως το Κράτος και το κεφάλαιο δεν προϋποθέτουν την απουσία της αμφισβήτησης και της διαφοράς. Αντίθετα, το Κεφάλαιο και οι εκάστοτε μορφές του Κράτους είναι τα αλλοτριωμένα προϊόντα της ταξικής πάλης (που στην μετά το 68 περίοδο πήρε τη μορφή της έκρηξης της υποκειμενικότητας). Το Κεφάλαιο και το Κράτος δεν δημιουργούν τίποτα· απλά αφομοιώνουν, εκμεταλλεύονται και οργανώνουν την ανθρώπινη δημιουργικότητα. Αν δεν αντιστέκεσαι στην καθημερινή ζωή στη μορφή εμπόρευμα, είτε δηλώνεις φασίστας, είτε αναρχικός ή κομμουνιστής γίνεσαι ευπρόσδεκτος στη μεγάλη οικογένεια του Κεφαλαίου· πράγμα που εξηγεί γιατί όλο και λιγότεροι νοιώθουν πια την ανάγκη να δηλώνουν αναρχικοί ή κομμουνιστές. Ο μόνος όρος που θέτουν το Κεφάλαιο και το Κράτος είναι η συμμετοχή στην αγορά. Πολύ απλά: είσαι διατεθειμένος να πουλιέσαι και ν' αγοράζεις; Αυτά είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του εργά-

ΜΕΞΙΚΟ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ Η CHIAPAS

ΟΥΤΕ Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΗΝ CHIAPAS ΕΙΝΑΙ ΜΕΞΙΚΑΝΙΚΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

Τον Γενάρη του 94 η είδηση της ένοπλης εξέγερσης των Ζαπατίστας, Ινδιάνων αγροτών στην πλειοψηφία τους, στην νοτιότερη πολιτεία του Μεξικού, στην Chiapas, έκανε το γύρο του κόσμου δημιουργώντας μια έκρηξη ενδιαφέροντος και πληροφόρησης για το Μεξικό καθώς η σύνδεση με τη Μεξικάνικη Επανάσταση ήταν αυτόματη.

Σ' αυτό το κείμενο επιχειρείται μια ανάλυση της ταξικής πάλης στο Μεξικό απ' τις αρχές του αιώνα ως σήμερα μέσα στην οποία εντάσσεται μια κριτική παρουσίαση του αντάρτικου των Ζαπατίστας. Απ' τα γεγονότα της χρονιάς που πέρασε επιλέχτηκε η παρουσίαση της "Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης" τόσο γιατί ο χαρακτήρας της ξεπερνά τα όρια της Chiapas, όσο και γιατί είναι ενδεικτική για την πολιτική κατεύθυνση της ταξικής πάλης.

Ένα χρόνο μετά τίποτα δεν έχει τελειώσει. Ενώ οι Ζαπατίστας παραμένουν μια υπολογίσιμη δύναμη, η νέα υποτίμηση του peso και η απόπειρα στρατιωτικής καταστολής τους δημιουργούν μια εντονότερη κρίση των ταξικών σχέσεων στο Μεξικό.

Η ανάλυση που ακολουθεί γίνεται μέσα από μια οπτική που ξεπερνά τις παρωχημένες αντιιμπεριαλιστικές διακρίσεις σε "Πρώτο Κόσμο" και "Τρίτο Κόσμο".

Η Διεθνής των Καπιταλιστών, η μόνη τάξη δυστυχώς που κατέχει την πιο ξεκάθαρη ταξική συνείδηση, έχει φροντίσει γι' αυτό. Η τάξη αυτή δεν θα είχε νικήσει μέχρι στιγμής παντού αν δεν είχε επιβληθεί σε "υπανάπτυκτες" και "αναπτυγμένες" χώρες ταυτόχρονα. Γιατί σε κάθε ιδιωτικοποίηση στην Δ. Ευρώπη αντιστοιχεί και ένα νέο κύμα μεταναστών από την Α. Ευρώπη, σε κάθε "μαύρο" εργάτη και ένας πρώην "εξασφαλισμένος", σε κάθε άστεγο της Β. Αμερικής και ένας ακτήμονας αγρότης της Ν. Αμερικής.

Ενάντια σ' αυτήν την τάξη, οι ejidatarios της Chiapas εξεγείρονται, και η πάλη τους αυτή έχει μια οικουμενική διάσταση που ξεφεύγει απ' το νοτιοανατολικό Μεξικό. Πρόκειται στην ουσία για την ίδια πάλη που διεξάγεται ήδη παντού, με διαφορετική ένταση και μορφές, ενάντια στην καπιταλιστική εξαθλίωση και αλλοτρίωση. Αν έχουμε καταφέρει να το δείξουμε αυτό, τότε νομίζουμε έχουμε συνεισφέρει όχι απλά στον αγώνα των Chiapanecos, αλλά στον δικό μας αγώνα.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ (CONVENTION NACIONAL DEMOCRATICA-CND), SAN CRISTOBAL, CHIAPAS - AGUASCALIENTES, ΖΟΥΓΚΛΑ ΛΑΚΑΝΤΟΝΑ,
6-9 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1994.

" Zapata vive, la lucha sigue!"

" Zapata vive y la lluvia sigue!"

Τον Ιούνιο του 94 με τη 2η Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα ο EZLN απηύθυνε την πρόσκληση για την Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση με σκοπό να κατατεθούν προτάσεις για μια μεταβατική κυβέρνηση κι' ένα νέο Σύνταγμα. Ο υποδιοικητής του EZLN Marcos εντατικοποίησε την επιστολογραφική του manía καλώντας προσωπικότητες του Μεξικού που κινούνται στο χώρο της αριστεράς και κεντροαριστεράς. Με το άνοιγμα των Ζαπατίστας προς την "Κοινωνία των Πολιτών" το εύρος των προσκεκλημένων, και τελικά συμμετεχόντων, ήταν μεγάλο: από μη-κυβερνητικές οργανώσεις γενικά, ηγέτες αγροτικών και ινδιάνικων οργανώσεων, μέλη "ανεξάρτητων" κομμάτων, ακαδημαϊκούς μέχρι (λίγους) αντιπροσώπους συνδικάτων, φεμινίστριες, ελάχιστους επιχειρηματίες, λεσβίες, ομοφυλόφιλους, μέλη οργανώσεων υπεράσπισης της ψήφου και φυσικά δημοσιογράφους ή δημοσιογράφους-μαϊμούδες (όπως η υποφαινόμενη).

Η οργανωτική επιτροπή της CND αποτελούνταν από εκπροσώπους των Ζαπατίστας και διάφορες άλλες οργανώσεις ("Καραβάνι των Καραβανιών", "Συνέλευση των Τσιαπανέκος για τη Δημοκρατία" κλπ, με κυρίαρχη την άποψη υπέρ των εκλογών).

ότι ο EZLN παραδίδει το Aguascalientes στη CND και παρουσίασε τις επιτροπές βάσης του EZLN, τις πολιτοφυλακές, γυναίκες, άνδρες και παιδιά Ιθαγενείς με καλυμμένα τα πρόσωπα με μαντίλια και κρατώντας παλούκια, μια από τις πιο συγκινητικές στιγμές της συνέλευσης. Στη συνέχεια ο Marcos παρουσίασε το στρατό του EZLN, με λευκές ταινίες στις κάνες των όπλων που σήμαινε ότι "αυτά τα όπλα δεν είναι για να έρθουν αντιμέτωπα με την "Κοινωνία των Πολιτών", αλλά κάτι παράδοξο, επιθυμούν να είναι άχρηστα". Ο λόγος του Marcos, ένα κράμα συναισθηματισμού, πατριωτισμού, ποίησης και λαϊκισμού αντιμετωπίστηκε με κατάνυξη σχεδόν και άκρα σιωπή από το ακροατήριο. Αφού θριαμβολόγησε για την υψηλή προσέλευση στη CND "χάρis στον EZLN που έθεσε σε κίνηση κομμάτια της κοινωνίας που μέχρι πρότινος ήταν βυθισμένα στην απάθεια και στην ανικανότητα να ξεπεράσουν τον τοπικισμό τους" έκανε σαφές ότι ο EZLN

"δε θέλει τη CND μόνο σαν την πτέρυγα της πάλης των πολιτών, ούτε σαν μια εγγύηση των πολιτών σ' ό,τι αφορά τον πόλεμο ή την υποταγή, ούτε για να είναι ο EZLN η πρωτοπορία της, μια ιστορική πρωτοπορία όπως υπάρχουν ένα σωρό πρωτοπορίες που μας έκαναν τόσο να υποφέρουμε. Ελπίζουμε ότι με τη CND θα υπάρξει η ευκαιρία να συναντήσουμε κάποιον στον οποίο να παραδώσουμε τη σημαία, τη σημαία που βρήκαμε μόνη και ξεχασμένη στο παλάτι της εξουσίας. Και να την παραδώσουμε έτσι ώστε όλοι οι Μεξικάνοι να μπορούν να την κάνουν δικιά τους, για να γίνει και πάλι εθνική σημαία...Ελπίζουμε στη CND να υπάρξει ωριμότητα ώστε να μην μετατραπεί αυτός ο χώρος σε πεδίο ξεκαθαρίσματος εσωτερικών λογαριασμών, σε κάτι στείο και ευνουχισμένο. Εμείς πάμε στην μπάντα, αλλά δε φεύγουμε. Εμείς οι από πάντα νεκροί, που πρέπει να πεθάνουμε ξανά για να ζήσουμε, ελπίζουμε ότι η CND θα μας δώσει την ευκαιρία, αυτή που μας αρνήθηκαν αυτοί που κυβερνάνε κακά τη χώρα, την ευκαιρία να επιστρέψουμε αφού πλέον έχουμε εκπληρώσει το καθήκον μας να μένουμε ενταφιασμένοι τόσο καιρό, αφού έχει περάσει η εποχή της σιωπής μας, η νύχτα απ' όπου βγήκαμε, αυτός ο θάνατος μέσα στον οποίο ζούσαμε, την ευκαιρία να εξαφανιστούμε με τον ίδιο τρόπο που εμφανιστήκαμε, ένα πρωί χωρίς πρόσωπο, χωρίς μέλλον, χωρίς την πιθανότητα να καταλήξουμε στα κατακάθια της ιστορίας, του όνειρου, του αντάρτικου..."

Εγκαταλείποντας το βήμα ο Marcos εν μέσω καταιγισμού επευφημιών δίνει τη μεξικάνικη σημαία στη Rosario Ibarra (πρόεδρο της CND και παράλληλα του FNCR, Εθνικού Μετώπου Ενάντια στην Καταστολή, μιας αριστεριστικής οργάνωσης). Τις στιγμές αυτής της πατριωτικής έξαρσης τις ακολούθησε μια πραγματική καταιγίδα, μια τροπική βροχή που σάρωσε τα πάντα και παρά τους εξορκισμούς εναντίον της, "Ο Zapata ζει, η μάχη συνεχίζεται", "Ο Zapata ζει, η βροχή συνεχίζεται" -και τους λίγους τολμηρούς που γυμνόστηθοι τσαλαβουτούσαν στη λάσπη σήμανε το ξαφνικό τέλος της πρώτης μέρας της CND στη Ζούγκλα. Την επομένη αφού δόθηκαν χαιρετισμοί από διάφορους συμμετέχοντες και αφού οριστικοποιήθηκε η μίνιμουμ συμφωνία για κινητοποιήσεις ενάντια στο ενδεχόμενο εκλογικής νοθείας, ακολούθησε η συνέντευξη τύπου του Marcos που με την άνεση σταρ απαντούσε με ειρωνεία και πολιτικάντικους ελιγμούς στις διάφορες ερωτήσεις. Δήλωσε ξανά την επιθυμία του EZLN για έντιμη ειρήνη και για προσπάθεια συνεννόησης με τα άλλα ένοπλα αντάρτικα της χώρας και στην ερώτηση αν θα βγάλει τη μάσκα απάντησε "Ναι, αν το θέλετε, εσείς θα μου πείτε". Οι κραυγές "OXI" επιβεβαίωσαν ότι το σύμβολο Marcos για να παραμείνει θρύλος πρέπει να παραμείνει μασκοφόρος και όχι κοινός, αναγνωρίσιμος θνητός.

Έτσι, αυτό το συνονθύλευμα ατόμων, η "Κοινωνία των Πολιτών", μέσα σ' αυτό το κλίμα γιορτής και έντασης, κάτι ανάμεσα σε πανηγύρι και πολιτική συνάντηση, αυτή η Εθνική Συνέλευση που δεν ήταν και τόσο συνέλευση, ουσιαστικά επιβεβαίωσε μια αόριστη, γενική, αφηρημένη θέληση για "αλλαγή", "δημοκρατία" και "ειρήνη". Ήταν μια συμβολική χειρονομία λίγο πριν τις εκλογές. Μια εκδήλωση πατριωτισμού και ρεφορμισμού, αντιφατικών προσδοκιών και γενικόλογων υποσχέσεων ανάμεσα στα ηχηρά "Viva!"

ξης επί των αγροτών και των προλεταρίων που στο εξής θα έκανε χρήση του περιεχομένου της Επανάστασης κατά τα συμφέροντά της για να τη στρέψει εναντίον τους.

Με τον κρατικό εξανδραποδισμό της εργατικής τάξης μέσα από τα περιορισμένα δικαιώματα που της παραχωρήθηκαν εγκαινιάστηκε μια μακρά ιστορία λαϊκισμού συνδυασμένου με καταστολή και υποταγή στο κράτος. Μέσα από μια ηττημένη αγροτική τάξη και μια σακατεμένη εργατική άρχισε ν' αναδύεται μια διευρυμένη μικροαστική που απολάμβανε μέρος των προνομίων του κράτους. Παράλληλα βγήκαν μέσα από την Επανάσταση στρατιωτικοί, γραφειοκράτες, διανοούμενοι και συνδικαλιστές ηγέτες άμεσα συνδεδεμένοι με την κρατική εξουσία. Το νέο αυτό κράτος αστών και γραφειοκρατών νομιμοποιήθηκε με ιδεολογική σημαία την Επανάσταση αφομοιώνοντας και διαστρεβλώνοντας όλο το περιεχόμενό της. Η "Επανάσταση" σαν μύθος έγινε η ενοποιητική ιδεολογία της κρατικής κυριαρχίας τον 20ο αιώνα.

... ΣΤΟ ΜΟΝΤΕΡΝΟ ΚΡΑΤΟΣ

"Θέλουμε μια κυβέρνηση φιλελεύθερη, δημοκρατική και εθνικιστική... οι παραχωρήσεις στους εργαζόμενους γίνονται μέσα στις οικονομικές δυνατότητες του καπιταλιστικού τομέα" Lazaro Cardenas

Όταν οι τελευταίες κλαγγές των όπλων της Επανάστασης είχαν σιγήσει, το Μεξικάνικο Κράτος βρέθηκε μπρος στη διττή ανάγκη της ισχυροποίησής του και της ανάπτυξης του καπιταλισμού. Το πρόβλημα του ελέγχου του ξένου κεφαλαίου (η δημιουργία της Τράπεζας του Μεξικού ήταν μια πρώτη κίνηση συνεργασίας μεταξύ Μεξικάνικου και ξένου κεφαλαίου) και της ταξικής πάλης που συνεχώς οξυνόταν μπροστά στην κρατική χειραγώγηση, τη διαφθορά των επίσημων συνδικαλιστών και την κρίση του 29 δεν έπαιρνε αναβολή. Οι ακόμα ανεκπλήρωτες υποσχέσεις της Μεξικάνικης Επανάστασης απειλούσαν τη νομιμότητα των διαδοχικών κυβερνήσεων και γενικότερα του Κράτους σα φορέα της ιδεολογίας της.

Με το Lazaro Cardenas που κηρύσσει τη "σοσιαλιστική επανάσταση" το 1934 το Μεξικό μπαίνει στην περίοδο της κρατικής ρύθμισης του καπιταλισμού, στρατηγική που εφαρμοζόταν ήδη σε Αμερική και Ευρώπη. Η αναγκαιότητα της μεταρρύθμισης που ισοδυναμούσε με παραχωρήσεις σε αγρότες και εργάτες, με εθνικοποιήσεις ορισμένων τομέων, με τροποποίηση των όρων της ιμπεριαλιστικής διείσδυσης και με συμμόρφωση των δύστροπων αντιπαραγωγικών φεουδαρχών και "κομπραδόρων" αστών αναβάθμιζε το "λαϊκό" ρόλο του Κράτους και ταυτόχρονα ικανοποιούσε τα συμφέροντα της μοντέρνας βιομηχανικής τάξης.

Η "πολιτική των μαζών" ολοκληρώνει το συντεχνιακό Κράτος που απορροφά την "Κοινωνία των Πολιτών". Με την εδραίωσή του το εθνικό πολιτικό κόμμα (7) δρα στο εξής ως πανίσχυρη διοικητική επιτροπή που οργανώνει και διαιρεί την κοινωνία σε ξεχωριστές ενότητες που εξαρτούν την ύπαρξή τους απ' αυτό: η ταξική πάλη "νομιμοποιείται" μέσα από την αναβάπτιση του συνδικαλιστικού κινήματος σε επίσημο εθνικό (δημιουργείται η πανίσχυρη ως σήμερα CTM: Συνομοσπονδία Μεξικάνων Εργατών), δημιουργείται η CNC: Εθνική Αγροτική Συνομοσπονδία και στον "λαϊκό τομέα" του κόμματος συνασπίζονται συνδικάτα δημοσίων υπαλλήλων, νεολαϊστικές και γυναικείες οργανώσεις.

Η εδραίωση της δημοκρατικής-καπιταλιστικής ιδεολογίας του "κοινού συμφέροντος" περνάει μέσα από τη δημιουργία ενός κλίματος "εθνικής ομοψυχίας" χάρη στην αντιιμπεριαλιστική πολιτική του Cardenas που φτάνει στο απόγειό της με την εθνικοποίηση των πετρελαίων το 1938, που τα εκμεταλλεύονταν αμερικάνικες κυρίως και αγγλικές εταιρείες ως τότε. Η περιορισμένης κλίμακας αγροτική μεταρρύθμιση έβαλε τις βάσεις για την κρατικά ελεγχόμενη καπιταλιστική αγροτική πολιτική. Η αναδιανομή των γαιών (με την απαλλοτρίωση των μη παραγωγικών τσιφλικιών) και η παροχή δανείων στόχευαν στη δημιουργία μιας μικρομεσαίας αγροτικής τάξης για την τόνωση της εθνικής αγοράς. Η έμφαση όμως κυρίως δόθηκε στην ενδυνάμωση της μεγάλης αγροτικής ιδιοκτησίας υπό την επίβλεψη του Κράτους. Στο τέλος της θητείας του Cardenas το 1940 η "σοσιαλιστική" του πολιτική είχε τα ακόλουθα αποτελέσματα στην αγροτική παραγωγή: πάνω απ' το 60% των αγροτών ήταν ή ακτήμονες ή μικροϊδιοκτήτες ή ejidatarios που προσπαθούσαν ν' ανταγωνιστούν τους μεγαλοϊδιοκτήτες ευφώρων εδαφών, κατόχων τεχνολογίας και κεφαλαίου. Οι ejidatarios αναγκάζονταν σταδιακά να νοικιάζουν τους κλήρους τους στους τελευταίους και να καλλιεργούν τη γη για λογαριασμό τους, πράγμα που οδήγησε στην εμφάνιση του φαινομένου του νεολατιφουντισμού ακριβώς στις περιοχές που είχε γίνει α-

Η ταχεία εκβιομηχάνιση και η εσωτερική μετανάστευση μετά το 50 έφεραν σταδιακά το προλεταριάτο στο κέντρο της ταξικής πάλης αυξάνοντας το βιομηχανικό του τμήμα στο 25% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και το σύνολο των μισθωτών από 46% το 1950 στο 75% το 1982. Με λιγώτερο από το 1/4 των μισθωτών συνδικαλισμένο και με "συγκριτικό πλεονέκτημα" τους πολύ χαμηλούς μισθούς (μόλις το 1974, μετά από άγριες απεργίες, οι μισθοί καταφέρνουν να ξεπεράσουν κατά πολύ το επίπεδο του 39, για να κατακυλήσουν και πάλι μετά το 76) ο Μεξικάνικος καπιταλισμός αναπαράγει στον ένα πόλο συσσώρευση και στον άλλο αθλιότητα. Το πρώτο κύμα των απεργιών ανάμεσα στο 1958 και το 1962 στο δημόσιο κυρίως τομέα (τραίνα, πετρέλαιο) πυροδοτεί αντιδράσεις και σε άλλους χώρους (εκπαίδευση, γεωργία) -και γελοιοποιεί τις διάφορες μαρξιστικές μωρολογίες περί "υπανάπτυκτου τριτοκοσμικού" προλεταριάτου. Ανάγκασε δε το διεθνές Κεφάλαιο κυρίως να επενδύσει σε καινούργιους τομείς (αυτοκινητοβιομηχανία) αρχικά στην πόλη του Μεξικού, για να τους μεταφέρει στη συνέχεια στο Βορρά (**με τον ίδιο τρόπο που κάπως παλιότερα είχε εγκαταλείψει το Detroit**) όταν ήρθε αντιμέτωπο με την εργατική εξέγερση στα μέσα του 70, εμπλουτίζοντας έτσι τη βιομηχανική ζώνη των κατέργων-maquiladoras (12).

Με τις βίαιες ή "νόμιμες" απαλλοτριώσεις γης οι ακτήμονες συνωθούνται στις πόλεις, ειδικά στην πρωτεύουσα. Ένα ογκώδες υποπρολεταριάτο, στις τάξεις του οποίου άνεργοι, υποαπασχολούμενοι, προσωρινοί εργάτες συντίθενται και ανασυντίθενται μετακινούμενοι συνεχώς ανάμεσα στον αγροτικό, βιομηχανικό, εμπορικό τομέα και αυτό των υπηρεσιών. Η αέναη αυτή μετακίνηση ενώ μειώνει την απόσταση που χωρίζει τους συνδικαλισμένους απ' τους "μαύρους" εργάτες, ταυτόχρονα περιορίζει τις κατακτήσεις του καλύτερα οργανωμένου βιομηχανικού προλεταριάτου υπονομεύοντάς τις.

Οι Olvidados, αυτοί που στοιβάζονται στις "χαμένες πολιτείες" της πόλης του Μεξικού, στις colonias proletarias (στην ευρύτερη μητροπολιτική περιοχή ο μισός πληθυσμός κατοικεί σ' αυτές τις παραγκοσυνοικίες), πρωτίστως απασχολούνται σε βιοτεχνίες φασόν μικροϊδιοκτητών, εκατοντάδες χιλιάδες μικροεργαστήρια ενδυμάτων, παπουτσιών, επίπλων κλπ. Το Κεφάλαιο τις ελέγχει τόσο στην προμήθεια πρώτων υλών όσο και στην απορρόφηση των εμπορευμάτων. Η ύπαρξή τους συμφέρει περισσότερο γιατί και οι μισθοί είναι ιδιαίτερα χαμηλοί και ο κατακερματισμός δεν επιτρέπει κάποια οργανωμένη αντίσταση. Το 1970 προγράμματα της Παγκόσμιας Τράπεζας "Επενδύσεων στους Φτωχούς" προσπάθησαν με δάνεια να ενσωματώσουν στο Κεφάλαιο τις επιχειρήσεις της γειτονιάς.

Το Κράτος έπαιζε πάντα ένα πολύ σημαντικό ρόλο τόσο στη γεωγραφική συγκέντρωση αυτού του υποπρολεταριάτου, όσο και στην οργάνωση της πολιτικής του συμπεριφοράς (με χειραγώγηση των ηγετών των κινημάτων γειτονιάς), ρυθμίζοντας τις αγορές τους, διευθύνοντας ένα ψευτομικροαστικό δίκτυο μικρεμπορίου και παρέχοντας υποτυπώδεις υπηρεσίες κοινωνικού κράτους (κρατικά ελεγχόμενα καταστήματα φτηνών τροφών, κάποια περίθαλψη, σχέδια διανομής γης και σπιτιών σε άστεγους κλπ).

Στην ανασύνθεση των λούμπεν όμως υπάρχει και η **υποκειμενική διάσταση**. Μια διάχυτη ταξική κουλτούρα επιβεβαιώνεται είτε μέσα από εξεγέρσεις είτε μέσα από δυναμικές κινητοποιήσεις. Πρόσφατο παράδειγμα η γειτονιά του Terito, στο κέντρο του Μεξικού, που μετά το σεισμό του 1985 με τη δημιουργία αυτόνομων οργανώσεων οι κάτοικοι, καταλαμβάνοντας τα νοικιαζόμενα σπίτια τους, ανάγκασαν την κυβέρνηση ν' αποσύρει τ' αναπτυξιακά της σχέδια που προωθούσαν την κυριοποίηση της περιοχής και άρα την έξωσή τους. Οι Teritanos, γνωστοί για τις υπαίθριες γιορτές τους, την καθημερινή έμπρακτη άρνηση της εργασίας, την αλληλεγγύη και τις κοινοτικές τους παραδόσεις απέδειξαν ότι οι colonias proletarias είναι μερικές φορές δυσλειτουργικές για το Κράτος. Γι' αυτό άλλωστε όταν εξαντλείται η πρακτική της αφομοίωσης έρχεται το BARAREM (ειδικό παραστρατιωτικό τάγμα).

INSURGENCIA OBRERA -ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΝΤΑΡΣΙΑ 1973-1977

Τέλη του 60 μια φοιτητική-νεολαιίστικη εξέγερση άρχισε να εκκολάπτεται παίρνοντας κατά γράμμα την εθνικιστική μυθολογία που διδάσκονταν στα σχολεία και προπαγάνδιζε το PRI. Ο Zapata, ο Cardenas, ο Magon γίνανε τα σύμβολα μιας "εθνικής αλλαγής" που δεν έγινε πραγματικότητα παρά μόνο με τη μορφή προτομών σε πλατείες. Το τέλος των φοιτητικών δημοκρατικών διεκδικήσεων ήρθε με το μακελειό στην πλατεία των Τριών Πολιτισμών στις 2 Οκτώβρη του 1968. Η συμμετοχή πολλών προλεταρίων και αγροτών σε κείνη τη ματοβαμμένη πορεία (ίσως και 500 νεκροί) ήταν ενδεικτική της ανταρσίας που θα επακολουθούσε σε λίγα χρόνια. Ο γκεβαρισμός επίσης αρχές του 70 ήταν μια πολύ διαδεδομένη ιδεολογία και αποτέλεσε τη βασική έμπνευση πολλών ένοπλων αντάρτικων πόλης που περίπου μέχρι το 1975 είχαν εξαρθρωθεί.

Παρά τις κάποιες περιορισμένες λαϊκίστικες μεταρρυθμίσεις αρχές της διακυβέρνησης του Echeverria (70-76), το βιομηχανικό προλεταριάτο άρχισε να εξεγείρεται πρωτίστως ενάντια στους κυβερνητικούς συνδικαλιστές ηγέτες, τους επανομαζόμενους charros. Πρόκειται τώρα για ένα σχετικά καλοπληρωμένο, ειδικευμένο προλεταριάτο, συγκεντρωμένο κατά μάζες στην κρατική κυρίως βιομηχανία, ιδιαίτερα μαχητικό, που συγκρότησε τη ρεφορμιστική Δημοκρατική Τάση εντός της CTM. Παράλληλα σχηματίστηκαν τα πρώτα ανεξάρτητα συνδικάτα στην αυτοκινητοβιομηχανία ως επί το πλείστον (πολλά από τα οποία στις αρχές του 80 αφομοιώθηκαν και οι ηγέτες τους έγιναν το κόκκινο πανί για το ε-

για την επίθεση στους αγώνες των προλεταρίων και η βίαιη επαναφορά τους στη λογική της θυσίας για τον "εθνικό σκοπό" αρχίζοντας π.χ. με παροχή 1% του μισθού τους προς την κυβέρνηση, όπως ζητούσε η CTM το 1982, εν χορώ με αριστερά κόμματα, για να συνεχιστεί αυτή η ιστορία σε όλη τη δεκαετία του 80 μέχρι και σήμερα με τον εκβιασμό της συναίνεσης στην υπονόμευση του κοινωνικού κράτους, στην ανεργία, στις ιδιωτικοποιήσεις προκειμένου να λυθεί το "εθνικό πρόβλημα".

Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ

Μέσα στη δεκαετία του 80 η επικρατούσα τεχνοκρατική φράξια του PRI εφάρμοσε τα επιβαλλόμενα από το ΔΝΤ "Προγράμματα Δομικής Αναπροσαρμογής" πλήρως. Ιδιωτικοποιούνται πάνω από 500 κρατικές επιχειρήσεις και μέχρι τις αρχές του 90 διατηρούνται λιγότερες από 400 υπό κρατική διαχείριση. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη διάλυση των ανεξάρτητων συνδικάτων στην Uramex (κρατική εταιρεία εκμετάλλευσης ουρανίου) το 1984, το κλείσιμο της DINA-Renault το 1986 (μετά από απεργίες ενάντια στην ιδιωτικοποίηση), απολύσεις στην κρατική εταιρεία πετρελαίου Pemex, πώληση της κρατικής τηλεφωνίας Telemex, αναδιάρθρωση στην υφαντουργία. Οι δύο τομείς που τυγχάνουν ιδιαίτερης προσοχής απ' το Κράτος είναι η αυτοκινητοβιομηχανία στο Βορρά (που γνωρίζει την ταχύτερη ανάπτυξη παγκοσμίως) και το πετρέλαιο στο Νότο. Μέσα στους αγώνες που διατρέχουν τη δεκαετία του 80 και τις αρχές του 90 χαρακτηριστική είναι η εισβολή στο προσκήνιο του καινούργιου ανειδίκευτου προλεταριάτου τόσο γιατί αποτελεί βορά στα μέτρα της ελαστικοποίησης όσο και λόγω της πάλης του εντός των ανεξάρτητων συνδικάτων ενάντια στις ηγεσίες τους. Στη Volkswagen το 1992 ένα μαχητικό κίνημα βάσης στράφηκε ενάντια στη συμφωνία ανάμεσα στην ηγεσία του ανεξάρτητου συνδικάτου του και τη διοίκηση που προέβλεπε νέες ελαστικές σχέσεις εργασίας και ηττήθηκε τελικά μετά από ένα μήνα απεργίας. Η διοίκηση απέλυσε όλους τους εργάτες (14.000 περίπου) για να τους επαναπροσλάβει κατά 1.500 λιγότερους (που "συμπτωματικά" ήταν και οι πιο μαχητικοί) έχοντας καταφέρει να επιβάλλει δυσμενέστερους ακόμα όρους.

Σε μια προσπάθεια αφομοίωσης και αναχαίτισης των κινημάτων που διογκώνονταν συνεχώς η κυβέρνηση του Salinas εισάγει την πολιτική της concertation (συμφιλίωσης) δελεάζοντας κάποια ανεξάρτητα συνδικάτα να επιστρέψουν στην CTM, αντικαθιστώντας κάποιους "ιδιαίτερα" διεφθαρμένους charros, αλλά καταφεύγοντας και στη βία, ίσως περισσότερο απ' ό,τι θα ήθελε.

Στην ίδια λογική αφομοίωσης και ελέγχου εντάσσεται και το PRONASOL (Εθνικό Πρόγραμμα Αλληλεγγύης) χρηματοδοτημένο απ' την Παγκόσμια Τράπεζα και από την πώληση της Telemex και άλλων πρώην κρατικών επιχειρήσεων. Το μοντέλο αυτό της "αναδιάρθρωσης με ανθρώπινο πρόσωπο" προβλέπει κονδύλια για τροφοδοσία, δάνεια σε μικροαγρότες και σε μικρές επιχειρήσεις γυναικών, χρηματοδοτήσεις σχολείων, πανεπιστημιακές υποτροφίες, τίτλους ιδιοκτησίας σε αστικούς απαλλοτριωμένους χώρους από άστεγους, κατασκευές κλινικών, χρηματοδότηση έργων υποδομής (δρόμοι, ηλεκτροδότηση, φράγματα, αποξηράνσεις κλπ). Στην Chiapas ειδικά το 1993 χορηγήθηκαν πάνω από 100 εκατ. δολάρια. Πέρα από τα εκλογικά οφέλη που αποκόμισε το PRI, μέσω αυτής της "αποκεντρωτικής" μεθοδολογίας προώθησε το "συμμετοχικό" χαρακτήρα αυτών των έργων -που ουσιαστικά δεν είναι παρά η απαραίτητη υποδομή που προετοιμάζει το έδαφος για την μοντέρνα καπιταλιστική ανάπτυξη που θα επακολουθήσει με τη NAFTA- αναγκάζοντας φτωχούς αγρότες και εργάτες να εργάζονται με ελάχιστο κόστος για το Κράτος. Απαλύνοντας έτσι προσωρινά τις πιο επώδυνες συνέπειες της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης, το PRONASOL οργάνωσε ένα ευρύ δίκτυο πληροφοριών για την άμεση αντιμετώπιση πιθανών κινημάτων ακολουθώντας την πολιτική των παλιότερων προγραμμάτων (PIDER) της Παγκόσμιας Τράπεζας. Γενικότερα άλλωστε εντάσσεται στην μακρόχρονη παράδοση αφομοίωσης/ ενσωμάτωσης/ εκμετάλλευσης των μακιαβελλικών του PRI, αυτών των επιστημόνων της χειραγώγησης και καταστολής. Η πορεία που ακολουθεί το PRI ενοποιώντας τη μεξικάνικη οικονομία με το διεθνές Κεφάλαιο υπονομεύει και την ίδια του την ιδεολογική νομιμότητα: το 1992 τροποποιείται το άρθρο 27 του Συντάγματος που προστάτευε, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα κατοχής κλήρου στην κοινοτική γη, τα ejidos. Προϊόν της Μεξικάνικης Επανάστασης, και από τα πιο αντιπροσωπευτικά μάλιστα, με την τροποποίησή του ολοκληρώνεται μια συνεχής διαδικασία προλεταριοποίησης των αγροτών και εντείνονται οι νέες περιφράξεις.

Μέσα στο 70 η Παγκόσμια Τράπεζα αρχίζει τις "Επενδύσεις στους Φτωχούς". Με το πρόγραμμα PIDER (Ολοκληρωμένα Προγράμματα για την Αγροτική Ανάπτυξη) χρηματοδοτείται ο τεχνικός εξοπλισμός στον παραδοσιακό μικροαγροτικό τομέα: με μια σειρά δανείων, με την καλλιέργεια συγκεκριμένων προϊόντων είτε για εξαγωγή είτε για επεξεργασία σε μεγάλες βιομηχανίες τροφίμων ή ζωοτροφών, οι "παραδοσιακοί" Ινδιάνοι, στην πλειοψηφία τους, ejidatarios ή μικροκαλλιεργητές, μπαίνουν υπό τον πλήρη έλεγχο του Κεφαλαίου. Η αδυναμία αποπληρωμής των χρεών οδηγεί σε απαλλοτριώσεις και συνακόλουθα σε προλεταριοποίηση (14). Πολλοί ejidatarios συνέχισαν την καλλιέργεια των ejidos για αυτοσυντήρηση, συχνά σε εντελώς άγονα εδάφη.

Στη δεκαετία του 80 άλλα προγράμματα της Παγκόσμιας Τράπεζας (LDA, SAM), στα οποία η επίσημη κρατική ένωση αγροτών CNC συγκατένευσε, οδήγησαν σε εκ νέου απορροφήσεις ejidos από τις μεγάλες αγροτικές καπιταλιστικές επιχειρήσεις, προωθώντας "συνεργασίες" μεταξύ των μεγαλοτσιφλικιών που παραχωρούσαν το Κεφάλαιο και τα μέσα παραγωγής και των ejidatarios που δίνουν γη και εργασία.

Έτσι αρχές του 90 η εικόνα του αγροτικού Μεξικού είναι αυτή της προλεταριοποίησης και της συντήρησης συγχρόνως της μικροκαλλιέργειας και της αυτοαπασχόλησης. Ο μέσος ejidatario μπορεί να καλλιεργεί τη γη του για αυτοσυντήρηση ή να τη νοικιάζει καλλιεργώντας την ο ίδιος, και παράλληλα να δουλεύει ως εργάτης γης ή να φτιάχνει ρούχα και άλλα αντικείμενα προς πώληση. **Ουσιαστικά πρόκειται για έναν προλετάριο μεταμφιεσμένο σε αγρότη.** Με την τροποποίηση του άρθρου 27 το 1992 ακόμα και αυτό το καθεστώς ημιπρολεταριακής απασχόλησης φαίνεται ότι δε συμβάδιζε με τις επιταγές του Κεφαλαίου. Τα ejidos που τυπικά μόνο ανήκαν σ' αυτούς που τα καλλιεργούν τώρα και **ουσιαστικά** απαλλοτριώνονται (15). Με τις νόρμες παραγωγής που ορίζει η NAFTA κάθε αναφορά στο σύνθημα "Η Γη σ' αυτόν που την καλλιεργεί" πρέπει να πάψει να υπάρχει και σαν ανάμνηση, σύμφωνα με το Κράτος. Οι Περιφράξεις, που για τον Μαρξ ήταν η βασική διαδικασία πρωταρχικής συσσώρευσης του Κεφαλαίου, και σηματοδότησαν την αφετηρία του καπιταλισμού στην Αγγλία με τη βίαιη απαλλοτρίωση των γαιών και την "απελευθέρωση" των αγροτών απ' τα μέσα παραγωγής ώστε να γίνουν εύκολα μισθωτοί, συνεχίζονται. Οι νέοι απαλλοτριωτές, οι λογιστές του ΔΝΤ και το PRI, με πρόσχημα την εξόφληση του χρέους αποσπούν την κοινοτική γη απ' τους καλλιεργητές της παράγοντας ακτήμονες και προλετάριους και εντατικοποιούν την καπιταλιστική εκμετάλλευσή της.

Το Κράτος και το Κεφάλαιο όμως λίγα πράγματα θα μπορούσαν να επιτύχουν τόσα χρόνια αν οι κοινωνικές σχέσεις στην ύπαιθρο δε διαμεσολαβούνταν από το σύστημα του caciquismo. Caciques ήταν οι Ινδιάνοι αρχηγοί που συνθηκολόγησαν με τους αποικιοκράτες. Σήμερα, είτε Ινδιάνοι είτε mestizos, είναι συνήθως πολιτικοί ηγέτες ή εύρωστοι προύχοντες, ενδιάμεσοι κρίκοι ανάμεσα στο Κράτος και τους αγρότες. Οι τελευταίοι αναγνωρίζουν σ' αυτούς τους "ικανούς" ηγέτες που "υπηρετούν το λαό" και οι caciques παρέχοντας δάνεια ή "εξυπηρετήσεις" πατερναλιστικά και λαϊκίστικα καταφέρνουν μέσω της πολιτικής πελατείας και των προσωπικών σχέσεων να αμβλύνουν ή να εκτρέπουν τον ταξικό ανταγωνισμό, να θέτουν εμπόδια στην έκρηξη της ταξικής συνείδησης και να οδηγούν στην κρατική κηδεμονία. Συχνά η φυλή (Ινδιάνοι εναντίον mestizos) με τη διαμεσολάβηση των caciques προέχει της τάξης και φέρνει τους εξωθλωμένους σε εσωτερική αντιπαλότητα.

Πολλά αγροτικά κινήματα που προωθούσαν αυτήν την ιδεολογία του "λαϊκού συμφέροντος" κατέληξαν εξάρτημα του Κράτους με την αφομοίωση των χαρισματικών τους ηγετών που ακριβώς εκμεταλλεύτηκαν τη συναίνεση των αγροτών που αντιπροσώπευαν.

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΗΣ CHIAPAS

Η Chiapas δε διαφέρει από το υπόλοιπο αγροτικό Μεξικό παρά μόνο στο βαθμό ένδειας των ejidatarios και minifundistas. Ένδεια που επιδεινώθηκε λόγω των φυσικών πόρων της πολιτείας (ξυλεία, πετρέλαιο) και των αντίστοιχων κρατικών αναπτυξιακών προγραμμάτων για την εκμετάλλευσή τους. Παράλληλα, απ' τα μέσα του 60 επιτράπηκε η εγκατάσταση 150.000 ακτημόνων Ινδιάνων (Tzotzil, Tzeltal, Chol, Sekema και Tojolabal) και τους παραχωρήθηκε το δικαίωμα να καλλιεργούν εδάφη μέσα στη ζούγκλα Λακαντόνα. Οι εκχερσωμένες αυτές εκτάσεις είτε αγοράζονταν ή οικειοποιούνταν με τη βία από εύπορους μεγαλογαιοκτήμονες είτε εγκαταλείπονταν από τους ίδιους τους Ινδιάνους λόγω της ακαταληλότητας του εδάφους.

Η επέκταση και εντατικοποίηση της κτηνοτροφίας, της ξυλείας και της εξόρυξης πετρελαίου στη δεκαετία του 70 αύξησε τον ανταγωνισμό γύρω απ' τη γη και οδήγησε στην απομάκρυνση δεκάδων χιλιάδων αγροτών που μετατράπηκαν σε εργάτες γης. Η κατάσταση επιδεινώθηκε με την πρόσληψη Γουατεμαλιανών ως προσωρινοί εργάτες γης απ' τους μεγαλογαιοκτήμονες με χαμηλότερους μισθούς (ειδικότερα δε μέσα στο 80 με την είσοδο 80.000 Γουατεμαλιανών προσφύγων).

Προσπάθειες κοινωνικής οργάνωσης και αντίστασης έχουν γίνει τόσο από την εκκλησία, εμπνευσμένες από τη θεολογία της απελευθέρωσης, όσο και από ένα ευρύ, ανεξάρτητο συνδικαλιστικό κίνημα δασκάλων, τους "hijos de campesinos", τα παιδιά των αγροτών. Τόσο η βίαιη καταστολή όσο και οι εσωτερικές αντιθέσεις και διαιρέσεις του τελευταίου αυτού κινήματος το έχουν οδηγήσει σε ύφεση.

Η επέκταση της εμπορευματικής οικονομίας -συνέπεια της ήττας των ταξικών αγώνων τις προηγούμενες δεκαετίες- αποσυνθέτει μεξικάνικο και αμερικάνικο προλεταριάτο με μια τέτοια ένταση που στο εξής (αν όχι ήδη από τώρα) ο καπιταλισμός θα είναι αναγκασμένος να καταργεί τα σύνορα, να υπονομεύει το Έθνος-κράτος. Με την υπονόμηση όμως αυτή ταυτόχρονα ροκανίζεται και η αντιπροσωπευτικότητα των πολιτικών γραφειοκρατιών. Γιατί το PRI π.χ., που δεν παραμένει 66 χρόνια εκλεγμένο ως αντιπρόσωπος του Κεφαλαίου, αλλά της "Κοινωνίας των Πολιτών", του "Μεξικάνικου έθνους" ενώ μπορεί να ισχυρίζεται ότι είναι αδύναμο απέναντι στο ΔΝΤ και στην Παγκόσμια Τράπεζα, είναι αναγκασμένο να ρίχνει τις εθνικιστικές κορώνες, να προιονίζει το εθνικιστικό κλαδί πάνω στο οποίο στηρίζεται, να καταργεί σταδιακά το Σύνταγμα απ' όπου αντλεί τη νομιμότητά του. Σα θεματοφύλακας των "κατακτήσεων" της Μεξικάνικης Επανάστασης (**της ήττας ουσιαστικά των αγροτών** -και των εργατών, όπως λίγο αργότερα οι ίδιοι διαπίστωσαν- αλλά και της νομοθετικής κατοχύρωσης κάποιων δικαιωμάτων και απαιτήσεων) και των λαϊκίστικων μέτρων του Cardenas, οφείλει να επιδιώκει τη συναίνεση των "Μεξικάνων πολιτών", να φαίνεται ότι μεριμνεί για το "γενικό καλό" (16). Αναγκασμένο όμως να το κάνει αυτό όλο και χειρότερα -ιδιαίτερα από την εποχή της "Κρίσης του χρέους" και τώρα με τη NAFTA- ανοίγει συνεχώς καινούργια μέτωπα εναντίον του. Ήδη εντός του PRI η κυρίαρχη τεχνοκρατική φράξια, προσανατολισμένη προς την ενσωμάτωση μεξικάνικου και παγκόσμιου Κεφαλαίου δέχεται την επίθεση της πιο "παραδοσιακής", "διεφθαρμένης", "καθυστερημένης", κολλημένης με τη συσσώρευση εντός του Μεξικού, διστακτικής απέναντι στους νεωτερισμούς φράξιας. Τη δολοφονία του Colosio, κύριου εφαρμοστή του Pronasol, ακολούθησε η δολοφονία του Massieu, γενικού γραμματέα του PRI -και οι δύο από το στενό κύκλο του Salinas, του προηγούμενου προέδρου.

Και εν μέσω αυτών των "άθλιων οικογενειακών καυγάδων", όπως περιέγραφε ο Μαρξ τους ενδοκαπιταλιστικούς ανταγωνισμούς, συνεχίζεται μια εξέγερση που άρχισε πριν ένα χρόνο περίπου φέρνοντας μαζί με τον άνεμο που έρχεται από κάτω και την αντιφατικότητά της.

ΟΙ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ ΧΩΡΙΣ ΜΥΘΟ

Η δυσκολία ανάλυσης ενός κινήματος σαν αυτό των Ζαπατίστας δεν οφείλεται μόνο στην ρευστότητα της κατάστασης της Chiapas, στο ότι είναι μια ιστορία που ακόμη εξελίσσεται. Το ίδιο το νόημα του λόγου τους και των τακτικών τους κινήσεων σταδιακά ξεδιπλώνονταν μπροστά στα μάτια μας καθώς προσπαθούσαμε να τα συνδέσουμε με την στρατηγική τους και τη μεξικάνικη πραγματικότητα εν γένει.

Σαν εθνικοαπελευθερωτικό αντάρτικο, με την 1η Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα, το Δεκέμβρη του 1993, κήρυξαν τον πόλεμο στο μεξικάνικο Κράτος έτοιμοι να προελάσουν προς την πρωτεύουσα διεκδικώντας σαν Ινδιάνοι και μεξικάνοι ταυτόχρονα την ιστορική τους συνέχεια με όλους τους εθνικούς και λαϊκούς αγώνες από την εποχή της Αποικιοκρατίας μέχρι σήμερα. Δημοσίευσαν τότε τους "Επαναστατικούς Νόμους των Απελευθερωμένων Περιοχών", ένα πρόγραμμα κοινωνικών και πολιτικών διεκδικήσεων. Μετά την κατάπαυση πυρός ανάμεσα σ' αυτούς και τον κυβερνητικό στρατό, στις 12-1-94, συμμετέχουν σε "διάλογο" με την κυβέρνηση παρουσιάζοντας 34 σημεία-απαιτήσεις με κύρια έμφαση στα **πολιτικά** αιτήματα **εθνικού** χαρακτήρα. Μέσα Μαρτίου αποχωρούν απ' τις διαπραγματεύσεις και με τη 2η Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα, αρχές Ιούνη, απευθυνόμενοι στο "Μεξικάνικο λαό" ζητούν τη σύγκληση μιας Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης για τη δημιουργία "προτάσεων για μια μεταβατική κυβέρνηση και ένα νέο σύνταγμα".

Το PRI υπό την πίεση του EZLN και του ταξικού ανταγωνισμού που πυροδότησε παύει τον υπουργό Εσωτερικών και τον κυβερνήτη της Chiapas απ' τα καθήκοντά τους και κάνει κάποια εκλογική μεταρρύθμιση επιτρέποντας την παρουσία ξένων παρατηρητών κατά τη διεξαγωγή των εκλογών της 21ης Αυγούστου. Τα επίσημα εκλογικά αποτελέσματα δίνουν στο PRI 48%, στο PRD 16% και στο δεξιό κόμμα PAN 26%. Στην Chiapas ο Eduardo Robledo Rincon του PRI "επικράτησε" με 51% και ο Amando Avendano του PRD ακολούθησε με 34% έχοντας υιοθετήσει στο εκλογικό του πρόγραμμα τα 11 σημεία του EZLN. Μετά την εκλογική νίκη του PRI ο EZLN καταγγέλλει τη νοθεία και καλεί τους πολίτες σε λαϊκές και ειρηνικές κινητοποιήσεις διαμαρτυρίας. Ο Avendano σχηματίζει το Δεκέμβρη παράλληλη κυβέρνηση έχοντας την υποστήριξη μεγάλου μέρους των αγροτών στην Chiapas, του ίδιου του EZLN και της πλειοψηφίας της Εθνοσυνέλευσης που στη δεύτερη συνάντησή της τον Οκτώβρη ζήτησε τον τερματισμό της διακυβέρνησης του PRI. Ο επίσκοπος Ruiz τον Οκτώβρη σχημάτισε την CONAI (Εθνική Επιτροπή Μεσολάβησης) για την έναρξη νέων διαπραγματεύσεων ενώ οι καταλήψεις γης στην Chiapas από δεκάδες αγροτικές οργανώσεις εντείνονται. Παράλληλα τόσο η αστυνομία όσο και οι λευκές φρουρές των μεγαλοτσιφλικιών προβαίνουν σε βίαιες εκκενώσεις κατειλημμένων περιοχών και σε βαιοπραγίες. Στις 19 Δεκέμβρη ο EZLN προελαύνει σε μεγάλη έκταση της Chiapas καταλαμβάνοντας 38 δήμους για να επιστρέψει ξανά στη ζούγκλα. Ο κυβερνητικός στρατός που ήδη είχε σφίξει τον κλοιό του γύρω από την απελευθερωμένη ζώνη των Ζαπατίστας απ' το φθινόπωρο του 1994, στα μέσα του Φλεβάρη 1995 εισβάλλει σ' αυτήν για να συλλάβει τους ηγέτες τους. Μετά από πολυπληθείς διαδηλώσεις συμπαράστασης προς τον EZLN στην Πόλη του Μεξικού, και από το φόβο επέκτασης της ταξικής πάλης, ο στρατός σταμάτησε την προέλασή του και η κυβέρνηση δήλωσε πως αίρει την επικήρυξη των ηγετών του EZLN και ότι είναι πρόθυμη να αρχίσει διαπραγματεύσεις. Παρά την πίεση όμως ενάντια στην στρατιωτική καταστολή, η παρουσία του στρατού όχι μόνο συνεχίζει να είναι ασφυκτική, αλλά εξ αιτίας της τρομοκρατίας του πολλοί αγρότες κατέφυγαν στην ζούγκλα. Στα εγκατελλεμένα χωριά η κυβέρνηση εγκαθιστά φτωχούς και ακτήμονες αγρότες από άλλες περιοχές. Η κατάσταση παραμένει μέχρι τώρα που γράφεται το κεί-

6) Οι κοινότητες των φτωχών, ακτημόνων και εργατών γης, οι άνδρες, γυναίκες και παιδιά που δεν έχουν τίτλους ιδιοκτησίας ή έχουν γη κακής ποιότητας θα έχουν το δικαίωμα να απαιτήσουν πρώτοι γη.

7) Για καλύτερη καλλιέργεια της γης προς όφελος των φτωχών αγροτών και των εργατών γης, η απαλλοτρίωση των μεγάλων τσιφλικιών και των αγροτικών/κτηνοτροφικών μονοπωλίων θα περιλαμβάνει την απαλλοτρίωση των μέσων παραγωγής όπως μηχανήματα, λιπάσματα, αποθήκες, κεφάλαια, χημικά προϊόντα και τεχνογνωσία. Όλα αυτά θα περάσουν στα χέρια των φτωχών αγροτών και εργατών γης και κυρίως στους συνεταιρισμούς και στις κοινότητες...

10) ...Αν μια περιοχή δεν παράγει κάποιο προϊόν, θα εμπορεύεται δίκαια και ίσα [sic] με την περιοχή που το παράγει. Η πλεονάζουσα παραγωγή μπορεί να εξαχθεί σε άλλες χώρες, αν δεν υπάρχει εθνική ζήτηση του προϊόντος.

11) Οι μεγάλες αγροτικές επιχειρήσεις θα απαλλοτριωθούν και θα περάσουν στα χέρια του μεξικάνικου λαού, και θα διευθύνονται συλλογικά απ' τους εργάτες αυτών των επιχειρήσεων...

16) Οι αγρότες που εργάζονται συλλογικά δε θα φορολογούνται. Ούτε τα ejidos, οι συνεταιρισμοί ή οι κοινοτικές γαίες. Απ' τη στιγμή που εφαρμοστεί αυτός ο νόμος όλα τα χρέη... παραγράφονται".

Ένα τέτοιο αγροτικό πρόγραμμα -ό,τι πιο ριζοσπαστικό έχει δημοσιεύσει μέχρι σήμερα ο EZLN - δε θίγει ούτε τη μικρομεσαία ατομική ιδιοκτησία ούτε την οικονομία της αγοράς, ενώ αν διαβαστεί μέσα στο συνολικό πλαίσιο των "Επαναστατικών Νόμων" που προβλέπουν:

- σεβασμό της αντιπροσωπευτικής κυβέρνησης και του προεδρικού θεσμού,
- συνδιαχείριση των τιμών και των μισθών,
- μετοχές στους εργάτες ανάλογα με τα χρόνια εργασίας τους,
- εθνικοποιήσεις των "προβληματικών" επιχειρήσεων,
- δυϊσμό εξουσίας, με τους Ζαπατίστας ν' αυτοανακηρύσσονται επόπτες της αλλαγής κ.α., φαίνεται καθαρότερα ο συμμετοχικός σοσιαλδημοκρατικός του χαρακτήρας.

Στους αναρχικούς και ελευθεριακούς που έσπευσαν ν' αγκαλιάσουν άκριτα τον EZLN θα αντιπαραθέσουμε το αναρχοκομμουνιστικό πρόγραμμα του Magón και συγκεκριμένα κάποια αποσπάσματα από το Μανιφέστο του PLM της 23ης Σεπτεμβρίου του 1911 που αναφέρονται στη **γενικευμένη απαλλοτρίωση**:

"...Η ανθρωπότητα παραμένει διαιρεμένη ανάμεσα σε δύο τάξεις, των οποίων τα συμφέροντα είναι διαμετρικά αντίθετα -η καπιταλιστική και η εργατική τάξη...Ανάμεσα σ' αυτές τις δύο κοινωνικές τάξεις δε μπορεί να υπάρξει κανένας δεσμός φιλίας ή αδερφότητας, γιατί η ιδιοκτητική τάξη πάντα επιδιώκει να διαιωνίζει το υπάρχον οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό σύστημα το οποίο εγγυάται την ανεμπόδιστη απόλαυση των καρπών των κλοπών της, ενώ η εργατική τάξη προσπαθεί να καταστρέψει το άδικο σύστημα και να καθιερώσει στη θέση του ένα άλλο όπου η γη, τα σπίτια, τα μηχανήματα παραγωγής και τα μέσα μεταφοράς θα είναι κοινά...Η απαλλοτρίωση πρέπει να επιδιωχτεί μέχρι τέλους, με κάθε κόστος, ενώ αυτό το μεγαλειώδες κίνημα συνεχίζεται....οι απαλλοτριώσεις δεν πρέπει να περιοριστούν στην ιδιοποίηση της γης και των μέσων αγροτικής παραγωγής μόνο. Πρέπει αποφασιστικά να γίνει απαλλοτρίωση όλων των βιομηχανιών απ' αυτούς που εργάζονται σ' αυτές, με παρόμοιο τρόπο ώστε η γη, τα ορυχεία, οι βιομηχανίες, τα εργαστήρια, τα τραίνα, τα πλοία, τα μαγαζιά κάθε είδους και τα σπίτια να είναι στη διάθεση του καθένα απ' τους κατοίκους χωρίς διάκριση φύλου...Ό,τι παράγεται θα στέλνεται στην κεντρική αποθήκη της κοινότητας απ' την οποία όλοι θα έχουν το δικαίωμα να παίρνουν ό,τι απαιτούν οι ανάγκες τους, παρέχοντας αποδείξεις για το που συγκεκριμένα δουλεύουν. Ο άνθρωπος επιθυμεί την ικανοποίηση των αναγκών του με τον ελάχιστο δυνατό μόχθο και ο καλύτερος τρόπος γι' αυτό είναι η συλλογική εργασία στη γη και στις βιομηχανίες. Αν η γη διαιρεθεί και κάθε οικογένεια πάρει ένα κλήρο θα υπάρξει μεγάλος κίνδυνος να ξαναπέσουμε στο καπιταλιστικό σύστημα...Φυσικά θα υπάρχουν αρκετά ώστε ο καθένας να έχει το δικό του σπίτι και ένα κλήρο για προσωπική χρήση...ας αφήσουμε τον καθένα ανάλογα με την ιδιοσυγκρασία του, τις προτιμήσεις και κλίσεις του να επιλέξει το είδος της εργασίας που του ταιριάζει, με την προϋπόθεση ότι παράγει αρκετά για την κάλυψη των αναγκών του και δε γίνεται βάρος στην κοινότητα".

Παρά το ρεφορμιστικό, σοσιαλδημοκρατικό του χαρακτήρα όμως το αγροτικό πρόγραμμα του EZLN αντίκειται όχι μόνο στους μεγαλοτσιφλικάδες της Chiapas αλλά και στη στρατηγική του Κεφαλαίου στην οποία ο κομμουνισμός, η μικροϊδιοκτησία ή οι εθνικοποιήσεις (ιδιαίτερα με τη NAFTA) είναι εμπόδια. Όπως και οι νόμοι του EZLN για την εργασία, τη βιομηχανία, το εμπόριο και την ισότητα των γυναικών, εμπεριέχει με αλλοτριωμένη μορφή το εκρηκτικό δυναμικό της **κοινωνικής επανάστασης**, που ακόμα και όταν είναι περιορισμένη στην Chiapas και στους ejidatarios, εκφράζει το παγκόσμιο αίτημα του ξεριζωμένου ατόμου ενάντια στο διαχωρισμό του από την πραγματική κοινότητα, την ανθρώπινη φύση.

Αυτή την κοινότητα που το μεξικάνικο Κράτος και το παγκόσμιο Κεφάλαιο τη στερούν απ' τους αγρότες με τις Νέες Περιφράξεις, οι ίδιοι την επαναδημιουργούν με τις καταλήψεις γης και τις απαλλοτριώσεις των μέσων παραγωγής -κάτι που έκαναν και πριν τον EZLN και με την ένοπλη δράση του συνεχίζουν πιο δυναμικά. Αν αναλογιστούμε ότι οι Νέ-

επέλεξε καπιταλισμό για την διακυβέρνησή του. Με την εμμονή τους οι Ζαπατίστας στις "καθαρές εκλογές" ουσιαστικά προμοδότησαν το PRD και τον ηγέτη του, τον "πολίτη" μηχανικό Cardenas -για να χρησιμοποιήσουμε μια έκφραση δική τους- και τώρα πολλοί αγρότες στην Chiapas αναγνωρίζουν τον υποψήφιο του PRD Avendano ως "δικό" τους άνθρωπο, έκφρασή της θέλησής τους. Σε ανακοίνωσή του στις 17/12/94 ο EZLN, μεταξύ άλλων, τονίζει: "Ο EZLN αναγνωρίζει τις κοινωνικές δυνάμεις που συσπειρώνονται γύρω απ' τον μηχανικό Cardenas και τη CND, ως έντιμη, πολιτική και ειρηνική αντιπολίτευση ενάντια σ' όσα επιβάλλει η κυβέρνηση · γι' αυτό, ο EZLN απευθύνεται στον πολίτη μηχανικό Cardenas και στο Εθνικό Συμβούλιο Αντιπροσώπων της CND για να τους ζητήσει, ανεξάρτητα από την πολιτική τους τοποθέτηση και την κομματική τους στράτευση [sic], να μεταφέρουν τη φωνή του EZLN στην μεξικάνικη κοινωνία και στις προσωπικότητες της πολιτικής ζωής του έθνους που θεωρούν κατάλληλες, παρουσιάζοντάς τους τα μέτρα τα οποία θα έκαναν δυνατή μια σταθερή ανακωχή:

1. Ικανοποιητική λύση για τα αντίπαλα μέρη μετά τις εκλογές στις πολιτείες Veracruz, Chiapas και Tabasco.
2. Αναγνώριση της δημοκρατικής μεταβατικής κυβέρνησης στην πολιτεία Chiapas.
3. Αναγνώριση από μέρους της ομοσπονδιακής κυβέρνησης της CONAI ως οργάνου ουδέτερου που μπορεί να καταστήσει δυνατή την πολιτική λύση στη σύγκρουση. Ο EZLN αναγνωρίζει την προσπάθεια του πολίτη μηχανικού Cardenas και της CND για μια ειρήνη με δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια".

Γενικότερα, η σχέση του EZLN με το PRD και την CND (που στην πλειοψηφία της είναι μέλη και στελέχη του PRD) είναι αυτή των συνεργατών-συμμάχων απέναντι στον κοινό εχθρό το PRI και το μονοκομματικό κράτος. Σχέση συνεργασίας όπου το κάθε μέρος θέλει να διατηρήσει την αυτονομία του (17).

Σε συνέντευξή του στη La Jornada (7 Δεκέμβρη 94) ο Marcos έκανε σαφές ότι η "επιστροφή" στα όπλα μετά τη δεύτερη σύνοδο της CND δεν είναι παρά η συνέχεια της δημοκρατικής πολιτικής του EZLN με άλλα μέσα. Στη πραγματικότητα οι Ζαπατίστας ποτέ δε θεώρησαν ότι οι εκλογικές διαδικασίες και η χρήση των όπλων είναι δύο αλληλοαποκλειόμενες δραστηριότητες. Στην εν λόγω συνέντευξή του ο Marcos είναι ξεκάθαρος: " Τα όπλα οφείλουν πάλι να δημιουργήσουν ένα χώρο, ν' αρχίσουν να ξερνούν μολύβι, για να μπορέσει να γίνει πάλι δυνατή η άσκηση πολιτικής". Γι' αυτό ακριβώς δεν περιορίζουμε την προσοχή μας σ' αυτό το κείμενο στις επιμέρους τακτικές των Ζαπατίστας αλλά προσπαθούμε να δείξουμε το ουσιαστικό περιεχόμενο της πολιτικής τους συνολικά.

Αξεδιάλυτα συνδεδεμένος με την εθνικοδημοκρατική ιδεολογία του EZLN είναι και ο σοσιαλπατριωτισμός τους. "Είμαστε οι απόγονοι των πραγματικών ιδρυτών του έθνους μας. Οι απόκληροι, είμαστε εκατομμύρια και σας καλούμε αδέρφια και αδερφές να πάρετε μέρος σ' αυτόν τον αγώνα για να μην πεθάνουμε από πείνα εξ αιτίας της ακόρεστης φιλοδοξίας μιας 70χρονης δικτατορίας από μια κλίκα προδοτών που αντιπροσωπεύουν τις πιο συντηρητικές και ξεπουλημένες ομάδες", λένε στην 1η Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα και στην ανακοίνωση της 2ης Γενάρη διευκρινίζουν ότι "...προσπαθούμε να ενώσουμε το μεξικάνικο λαό και τις ανεξάρτητές του οργανώσεις έτσι ώστε μέσα απ' όλες τις μορφές του αγώνα, να σχηματιστεί ένα εθνικό απελευθερωτικό κίνημα που θα επιτρέψει την ύπαρξη τίμιων και πατριωτικών κοινωνικών οργανώσεων για την πρόοδο του Μεξικού". Στη 2η Διακήρυξη μιλούν για "λεηλασία του εθνικού πλούτου", για "εμμονή της κυβέρνησης στην εφαρμογή ενός οικονομικού σχεδίου που αυξάνει τη φτώχεια στη χώρα μας προς όφελος των ξένων" ως απάντηση στο αίτημα του EZLN για αναθεώρηση [!] της NAFTA. Ο Marcos στη συνέντευξη στους Amor y Rabia εξηγεί τα όρια της "διεθνιστικής" πολιτικής του EZLN: "...κι απ' την άποψη της διεθνούς πολιτικής, το μόνο που έχουμε είναι η έκκλησή μας για αλληλεγγύη στη μεξικάνικη και λατινόφωνη κοινότητα των ΗΠΑ να μας βοηθήσουν σαν αδελφό έθνος". Ο εθνικισμός αυτός που εγκλωβίζει την ταξική πάλη εντός των συνόρων ή ψάχνει τους ομοεθνείς με αταξικά κριτήρια σαμποτάρει τη μοντέρνα διάσταση της εξέγερσής τους ενάντια στη NAFTA. Τώρα ακριβώς που πλήττονται όχι οι Μεξικάνοι γενικά αλλά οι μεξικάνοι προλετάριοι καθώς και οι αμερικάνοι προλετάριοι (Chicanos και μη) με την ενοποίηση του κεφαλαίου, τώρα που το ταξικό ζήτημα δεν περιορίζεται μόνο στο Μεξικό, οι Ζαπατίστας αναζωπυρώνουν την ταξική πάλη με λάβαρο την εθνική σημαία ενάντια στην "πουλημένη" κυβέρνηση και το "ξένο" κεφάλαιο. Επαναφέρουν το πλασματικό όραμα του σοσιαλισμού σε μία χώρα και έρχονται να καλύψουν (παράλληλα βέβαια με κάποιο μέρος της μεξικάνικης αστικής τάξης που απειλείται απ' την ενοποίηση του καπιταλισμού) το ιδεολογικό κενό που δημιουργείται στην προπαγάνδα της εθνικής κυβέρνησης του Μεξικού απ' τη διεθνοποίηση του κεφαλαίου. Ενώ το PRI αποδομώντας το κράτος πρόνοιας αναγκάζεται να μετριάσει την εθνικιστική του γλώσσα, ο σοσιαλπατριωτισμός και ο εθνικισμός επανέρχονται ως προλεταριακό αίτημα. Άλλο ένα στοιχείο που δείχνει πως ό,τι συμβαίνει στο Μεξικό δεν είναι καθαρά μεξικάνικη υπόθεση. Μήπως οι διακηρύξεις των συνδικάτων στην Ευρώπη ενάντια στο "ξεπούλημα" των κρατικοποιημένων επιχειρήσεων δεν καλύπτουν την ταξική πάλη με ένα σοσιαλδημοκρατικό, εθνικιστικό περιτύλιγμα ή μήπως οι αναφορές στην "απειλή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς" απ' την ευρωπαϊκή ενοποίηση δε δηλώνουν την ψευδή ταύτιση της λαϊκής κουλτούρας με το έθνος;

Θα επικαλεστούμε πάλι τον Magon για τη σαφήνεια τόσο των αντικρατικών όσο και διεθνιστικών του απόψεων. Και για να δείξουμε επίσης ποιά όψη της Μεξικάνικης Επανάστασης δεν έχει επηρεάσει τους Ζαπατίστας.

Διαβάζουμε απ' τη Regeneracion, την εφημερίδα του PLM, της 30ης Μαρτίου 1912, στο άρθρο "Δείτε μας που η εξουσία μπορεί να ωφελήσει τους φτωχούς":

"Ποιά είναι λοιπόν η αξία της εξουσίας; Χρησιμεύει για να εμπεδώσει σεβασμό για το νόμο, που γραμμένος από τους πλούσιους και από τους μορφωμένους στην υπηρεσία των πλούσιων, έχει ως στόχο να τους εγγυηθεί την γαλήνια κατοχή του πλούτου τους και την εκμετάλλευση της ανθρώπινης εργασίας. Μ' άλλα λόγια, η εξουσία είναι ο χωροφύλακας του Κεφαλαίου, και αυτός ο χωροφύλακας δεν πληρώνεται από το Κεφάλαιο αλλά απ' τους φτωχούς. Για να τελει-

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(1) μαρξιστο-λενινιστικές οργανώσεις ως επί το πλείστον, οι λεγόμενοι "εξτρέμ" για τους οποίους από πολλές μεριές εκφράζονται υποψίες ότι είναι πράκτορες του PRI -στο Μεξικό άλλωστε το θέαμα της τρομοκρατίας, του χαφιεδισμού και της πρακτορολογίας είναι πολύ καλά οργανωμένο και βοηθά στη σύγχυση.

(2) Είναι η ονομασία που έδωσε ο EZLN στον τόπο της συνέλευσης μέσα στη ζούγκλα ως συμβολική επανάληψη της Ιστορίας, αναφορά στη Συνέλευση των στρατών του Villa, του Zapata και των Συνταγματικών μέσα στη δίνη της Μεξικάνικης επανάστασης το 1914. Η σύγκριση των δύο Συνελεύσεων δεν αφήνει και πολλά περιθώρια ομοιότητας πέρα από το συμβολισμό.

(3) Η commandata Ramona πέθανε στα μέσα του Νοεμβρίου του 94 από καρκίνο.

(4) Το Σχέδιο της Ayala, μια σύντομη, φλογερή και άμεση σύνοψη των στόχων των Ζαπατίστας, είναι προϊόν του Zapata και του συντρόφου του και πρώην δάσκαλου Otilio Montano. Υπάρχει σε ελληνική μετάφραση στο βιβλίο "...από τα βουνά του μεξικάνικου νότου", Θεσσαλονίκη 1995.

(5) "Ο Zapata έδινε έμφαση στο "Γη και ελευθερία", δηλαδή στην επιστροφή των κλεμμένων γαιών και των δικαιωμάτων χρήσης του νερού και των λιβαδιών και στην αποκατάσταση της δημοκρατίας του χωριού. Όχι όμως ότι έλλειπε από τους Ζαπατίστας η προλεταριακή συνείδηση -αντίθετα, κατελάμβαναν όλα τα μέσα παραγωγής: χωράφια, εργοστάσια, σιδηροδρομικούς σταθμούς. Δημιουργούσαν απελευθερωμένες ζώνες, βασισμένες στις κοινοτικές παραδόσεις αυτοδιοίκησης των χωριών. Ο πόλεμος του Zapata ήταν ένας κλασσικός αντάρτικος "λαϊκός πόλεμος", και συμμετείχε και υποστήριζε τις δυνάμεις του μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Πρώτα ο Diaz, μετά ο Madero, ο Huerta και τέλος οι Συνταγματικοί εξαπέλυαν εναντίον τους τρομακτικές επιθέσεις, σκοτώνοντας αδιάκριτα οποιοδήποτε στο δρόμο τους, αλλά όσο ο χαρισματικός τους ηγέτης ζούσε, οι Ζαπατίστας αντιστέκονταν στα βάνουσα αυτά χτυπήματα με ακμαίο ηθικό.

Στο βορρά, οι δυνάμεις του Villa ήταν λιγώτερο ομοιογενείς απ' του Zapata. Πέρα απ' τους πρώην γραφειοκράτες της κυβέρνησης του Madero, που βοήθησαν στη διαχείριση των τεράστιων εκτάσεων των απελευθερωμένων περιοχών απ' το στρατό του Villa, τα υψηλά αξιώματα του στρατού του τα κατείχαν περισσότερο κάου-μπόις caudillos * (vaqueros ή charros), rancheros ** και μικροαστοί καταστηματάρχες απ' ό,τι κοινοτικοί αγρότες· οι απλοί στρατιώτες ήταν συνήθως ανθρακωρύχοι, μετανάστες αγρότες γης, εργάτες σιδηροδρόμων και άνεργοι. Οι στόχοι των Villistas ήταν περισσότερο εργατικοί ή μικροαστικοί απ' ό,τι φιλοαγροτικοί: σαν επιστάτες στα τσιφλίκια, vaqueros, ή σαν ανεξάρτητοι ιδιοκτήτες γης, οι κάου-μπόις caudillos ήλεγχαν τους αγρότες αλλά δεν είχαν βιώσει σαν άμεσή τους ανάγκη την απόκτηση γης. Οι εργάτες απ' την άλλη, ενδιαφέρονταν πιο πολύ για μια καλοπληρωμένη απασχόληση από το να καλλιεργούν οι ίδιοι τη γη. Γι' αυτό και οι εκτάσεις που κατέλαβε ο στρατός του Villa μετατρέπονταν σε κρατική ιδιοκτησία και δε δίνονταν στους αγρότες." J.Cockroft "Mexico. Class Formation, Capital Accumulation and the State".

* ισχυροί τοπικοί ηγέτες

** μικρομεσαίοι αγρότες, ως επί το πλείστον εύποροι

(6) Η ενεργός ανάμιξη των ΗΠΑ με την επέμβαση στη Vera Cruz το 1914 δε βοήθησε απλώς στρατιωτικά τους Συνταγματικούς, αλλά τους παρουσίασε και ως αντιιμπεριαλιστές, τιμώντας τους με το προνόμιο της δήθεν απώθησης των Γιάνκηδων απ' τη χώρα.

(7) Πρωτοϊδρυμένο το 1929 ως PNR: Εθνικό Επαναστατικό Κόμμα, το 1938 μετονομάζεται σε PMR: Κόμμα της Μεξικάνικης Επανάστασης· πρόκειται φυσικά για το σημερινό PRI.

8) Παρά ταύτα, το ξένο (κυρίως αμερικάνικο) Κεφάλαιο είχε και έχει ισχυρή παρουσία ιδιαίτερα στη βιομηχανία. Από μελέτη του 1970 στις 2.040 εταιρείες με μεγαλύτερα εισοδήματα συνάγεται ότι το ξένο Κεφάλαιο ελέγχει το 36% των κερδών των 400 μεγαλύτερων εταιρειών και έχει μεγάλη συμμετοχή στο 18%, ενώ το μεξικάνικο Κεφάλαιο ελέγχει το 21% και η μεξικάνικη κυβέρνηση το 25%.

(9) Πρόκειται για πολιτικούς και αξιωματικούς που κατά τη διάρκεια της Επανάστασης κατέλαβαν μεγάλες εκτάσεις για λογαριασμό τους, τις οποίες και διατήρησαν στη συνέχεια με κρατική υποστήριξη.

(10) Οι δρόμοι στην πόλη του Μεξικού είναι σελίδες της ιστορίας της χώρας με προτίμηση την περίοδο της Επανάστασης 1910-20: σταθμοί μετρό, οδοί, πλατείες με ονόματα από δολοφονημένους αγωνιστές που βαφτίστηκαν "εθνικοί ήρωες". Ακόμα και ο Magón μετά τη φοιτητική εξέγερση του 68 ανακηρύχθηκε "ήρωας", αν και παλιότερα οι διενιστικές του απόψεις τον είχαν καταστήσει "αντιμεξικό".

(11) Τοπικά αφεντικά, περισσότερες πληροφορίες στο κεφάλαιο ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΜΕΞΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΕΡΙΦΡΑΞΕΙΣ.

(12) Πρωτοδημιουργημένες το 1964 κατά μήκος των συνόρων, από το αμερικάνικο βασικά Κεφάλαιο, οι maquiladoras

ΚΑΛΙΦΟΡΝΙΑ

στη δύση του θεάματος

Κάποιες ταξιδιωτικές εικόνες

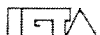
SAN FRANCISCO: Λούμπεν ιντελιγκέντσια

cuisine * castro

from a historical perspective
with Trevor Hailey

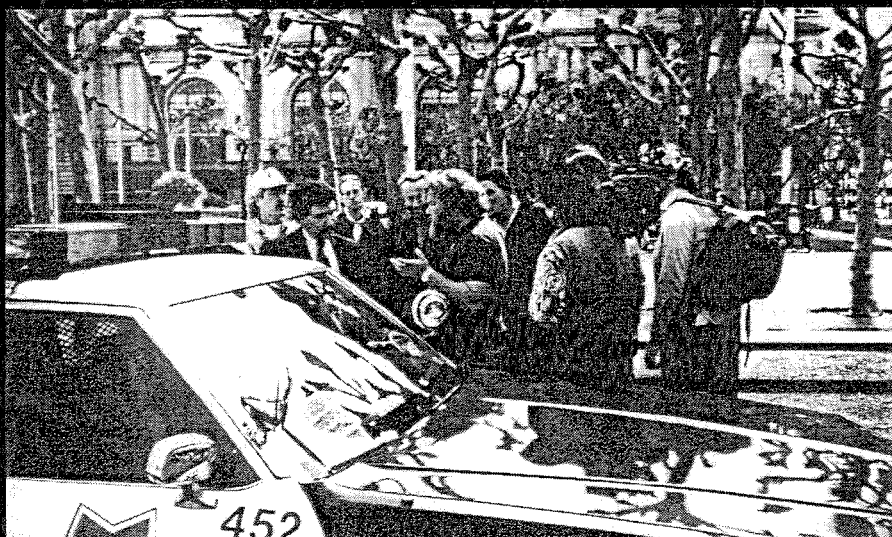

A Walking Tour of
Castro Street
San Francisco, CA
The Heart of Gay
America

CASTRO STREET

Ανεπανάληπτη εμπειρία! Επισκεφτείτε τη gay κοινότητα του Σαν Φρανσίσκο! Διαπιστώστε με τα ίδια σας τα μάτια τη δικαίωση των μακρόχρονων αγώνων των ομοφυλόφιλων στο Σ.Φ.: πολλοί εύρωστοι επιχειρηματίες και ο πρώτος εκλεγμένος ομοφυλόφιλος πολιτικός! Οι αγώνες για μερικά ζητήματα καταλήγουν σε συνολικές νίκες! (μόνο 30\$)

Στρατιές πεινασμένων και άστεγων κατακλύζουν το εμπορικό κέντρο και πολλοί ακτιβιστές-ρίζοσπάστες κοινωνικοί λειτουργοί (Food Not Bombs - Homes Not Jails) δακτυλοδεικτούν "την αποτυχία της κοινωνίας να παρέχει τα αναγκαία" και συχνά συλλαμβάνονται. (ο ιδρυτής της Food Not Bombs, McHenry αντιμετωπίζει ακόμα και ισόβια κάθειρξη).

40th Anniversary
A Literary Meetingplace
1953-1993

CITY LIGHTS

Booksellers & Publishers
261 Columbus Avenue
San Francisco, CA 94133
415-362-8193

Το βιβλιοπωλείο **City Lights** που πριν 40 χρόνια πρωτοστάτησε τους κουρασμένους απ' το δρόμο beats που ανανέωσαν με λίγη δόση αλητείας την λογοτεχνία που μπαγιάτευε.

Με το παρόν αφιέρωμα επιχειρούμε μια προσέγγιση στο κίνημα Μαρτίου-Απριλίου του 94 στη Γαλλία, ενός κοινωνικού κινήματος που με την πολυμορφία του και τη δυναμικότητά του δημιούργησε μια επικίνδυνη ρωγμή στην παγκόσμια καπιταλιστική αναδιάρθρωση. Δεν ήταν οι βανδαλιστικές τάσεις των "σπαστών" (των αντίστοιχων εγχώριων "γνωστών-αγνωστών") που μας γοήτευαν τόσο, όσο οι πιο φωτεινές στιγμές μιας **συνολικής, κοινωνικής σκέψης** που γεννήθηκε μέσα σ' αυτό το κίνημα και βρήκε την εξεγερτική βία που της αντιστοιχούσε. Μιας σκέψης και δράσης που κλόνισε τα θεμέλια της επίθεσης του Κεφαλαίου, του οποίου η δικαιοσύνη συνίσταται στην ισομερή κατανομή της αθλιότητας.

Αφορμή γι' αυτήν την Άνοιξη της Εξέγερσης στάθηκε η εισαγωγή του CIP (Συμβόλαιο Επαγγελματικής Ένταξης), ενός διατάγματος που θεσμοθετούσε την ελαστικοποίηση της εργασίας για τους νέους κάτω των 26 ετών (πτυχιούχους και μη) ορίζοντας ως ανώτερη αμοιβή τους το 80% του βασικού μισθού (γι' αυτό ονομάστηκε και SMIC-jeunes, όπου SMIC ο βασικός μισθός). Το CIP ήρθε ως συνέχεια μιας μακράς ιστορίας αναδιάρθρωσης της εργασίας και αποδόμησης του κοινωνικού κράτους: διάφορα άλλα συναφή συμβόλαια (SIVP, TUC, CES) είχαν προϋπάρξει, ενταγμένα στη λογική της μείωσης του κόστους εργασίας, πάγωμα των μισθών από το 1983, η εφαρμογή του ωραρίου με ταυτόχρονη επιβολή προσωρινότητας και υπερωριών, περιορισμό της απεργίας, νομιμοποίηση της εργασίας στα 14 χρόνια και της νυχτερινής εργασίας των γυναικών, μείωση της αντιπροσώπευσης των μισθωτών στην επιχείρηση, αύξηση των κοινωνικών και ασφαλιστικών εισφορών και ταυτόχρονα μείωση του επιδόματος ανεργίας και των συντάξεων), βαθμιαία αποδιάρθρωση της δημόσιας εκπαίδευσης και υγείας, κατασταλτικοί αστυνομικοί νόμοι και αυστηρότερος έλεγχος των μεταναστών - ο κατάλογος των επιταγών του νεοφιλελευθερισμού είναι ατελείωτος. Και όλα αυτά στην 4η πλουσιότερη χώρα του "Πρώτου Κόσμου", όπου οι διακοπές ρεύματος, νερού και γκαζιού στις συνοικίες, με το πρόσχημα της "οικονομίας", είναι αρκετά συχνές!

Υπάρχει μια εξίσου μακρά ιστορία αντίστασης στην αθλιότητα που γέννησε αυτήν την πρόσφατη έκρηξη. Παρά την πανθομολογούμενη απουσία "μαζικών" απεργιών (που είναι ουσιαστικά απόδειξη της περιφρόνησης προς τις γραφειοκρατίες των συνδικάτων) παρατηρείται μια αυξανόμενη τάση διάσπαρτων μίνι-εξεγέρσεων σε εργοστάσια και επιχειρήσεις με επιθέσεις ενάντια σε διευθυντές, μπλοκαρίσματα αυτοκινητόδρομων, βανδαλισμούς, καταλήψεις τηλεοπτικών και σιδηροδρομικών σταθμών, του χρηματιστηρίου κλπ. Παράλληλα η εντεινόμενη βία των, κυρίως μεταναστών, νεαρών στα προάστια ενάντια στους μπάτσους έχει δημιουργήσει τη δική της εποποιία. Οι άγριες απεργίες των προλεταρίων στο δημόσιο κυρίως τομέα (σιδηροδρομικοί, Air France) άφησαν επίσης νωπά τα σημάδια τους. Τέλος οι φοιτητικές διαδηλώσεις του Ιανουαρίου του 94 (ενάντια στην αποκεντρωτική αποδόμηση της δημόσιας εκπαίδευσης προς όφελος της ιδιωτικής) αποτέλεσαν μια πολύ πρόσφατη μνήμη αντίστασης.

Το εκρηκτικό στοιχείο αυτής της σειράς των αγώνων ήταν μια όχι και τόσο λανθάνουσα αίσθηση αλληλοσύνδεσης, η κυκλοφορία της οργής μιας τάξης που επανασυνθέτει

τα θρύμματά της. Οι γέφυρες αυτές δημιουργήθηκαν με τη συμμετοχή πολλών προλεταρίων σε διαδηλώσεις ή σε βιαιότητες έξω από τον "τομέα" τους. Τον Μάρτη και τον Απρίλη του 94 αυτή η κυκλοφορία των αγώνων βρήκε τη πιο δυναμική της μορφή: σ' αυτό το πολυσχιδές κίνημα δεν ήταν τυχαίο ότι ομάδες φοιτητών, νεαρών μαύρων εργατών και λούμπεν "σπαστών" απευθύνθηκαν **συνολικά** στην τάξη, στο προλεταριάτο, το σημερινό ή μελλοντικό αποκλεισμένο και αναγνώρισαν τον εαυτό τους σαν κομμάτι του. Οι προσπάθειες διαίρεσης που επιχειρήθηκαν απ' το Κράτος, τα ΜΜΕ και τις συνδικαλιστικές ηγεσίες (που αναγκάστηκαν να συρθούν στις πορείες προσπαθώντας ν' ανακτήσουν μέρος της χαμένης τους αντιπροσωπευτικότητας) παρυσιάζοντας αυτό το κίνημα είτε σαν αποκλειστικά "νεανική υπόθεση" είτε σαν άθροισμα δύο ανεξάρτητων μερών -τους βάνδαλους, αντικοινωνικούς "σπάστες" και τους δικαιολογημένα ανήσυχους φοιτητές- απέτυχαν σε μεγάλο βαθμό. Παρόμοια λογική ακολούθησαν και τα κουρελόπανα της αφομοίωσης- στυλ Globe και Actuel προβάλλοντας τις μηδενιστικές τάσεις των "σπαστών" προς τέρψιν των αδηφάγων για βία αναγνωστών τους ή τον "νεοσιτουασιονισμό" αρκετών νεανικών ομάδων αποφεύγοντας επιμελώς να θίξουν τις διαστάσεις αυτής της "παιγνιώδους βίας".

Και ακριβώς η σπουδαιότητα αυτού του κινήματος έγκειται στην απήχηση μιας ριζοσπαστικής μειοψηφίας που δεν αναζητούσε την "ενότητα δράσης" αφηρημένα, αλλά μέσα απ' την κριτική των μερικών, συντεχνιακών αιτημάτων και ψευδαισθήσεων. Πάντως στις προκλητικές που δημοσιεύουμε αντανακλάται η πολυμορφία των προτάσεων που διατυπώθηκαν: από σοσιαλδημοκρατικές φοιτητικές μέχρι ξεκάθαρα αντικαπιταλιστικές ξεπεράσματος πλαστών διλημμάτων.

Τον ελληνικό "χώρο" ίσως ξαφνιάσει η συνύπαρξη ριζοσπαστικών συνθημάτων με την αναφορά στα "κεκτημένα", αυτή δηλαδή η συνείδηση της ιστορίας της τάξης και των αγώνων της. Γιατί οι νεαροί εξεγερμένοι της Γαλλίας, δεν απαξίωσαν τα αποτελέσματα της παρελθοντικής ταξικής πάλης, δηλαδή το κοινωνικό κράτος, αλλά, ένα τμήμα του τουλάχιστον, μπόρεσε να δει διαλεκτικά και πέρα απ' αυτό. Παρά την ιδιομορφία της ελληνικής πραγματικότητας (κοινωνική πρόνοια λειψή και περιορισμένη στο δημόσιο τομέα, μικροαστισμός, ανυπαρξία μακρόχρονου Κεύνσιανισμού, μακρά παράδοση αστυνομικού δεξιού κράτους που βόλευε τους ημέτερους) ακόμα και αυτά τα ψίχουλα της κοινωνικής μέριμνας πρέπει να διαφυλαχτούν προς μια διαλεκτική άρνηση του καπιταλισμού. Διαφορετικά, το ακούσιο σιγοντάρισμα του "χώρου" στην κυρίαρχη νεοφιλελεύθερη λογική που επιτίθεται στα "προνόμια" των "εξασφαλισμένων" και η βοήθεια που προσφέρει στην ελαστικοποίηση μέσω της ακόμα ισχυρής ιδεολογίας της αντικουλτούρας θα ανοίξει το δρόμο στην πλήρη υποτίμηση της ζωής συνολικά (για πολλούς ήδη από τώρα η αξία χρήσης των ενσήμων έχει υποβιβαστεί σε αξία απαξίωσης).

Ο Γαλλικός Μάρτης-Απρίλης πέτυχε σε πρώτη φάση την απόσυρση του CIP και δημιούργησε αβεβαιότητα γύρω απ' την εφαρμογή του πενταετούς νόμου. Πρόσφατες απεργίες νεαρών εργατών στην αυτοκινητοβιομηχανία και στις μεταφορές έρχονται σαν συνέχειά του. Η περσινή οργή δεν θα πάει χαμένη.

ΔΕ ΘΕΛΟΥΜΕ ΑΛΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
που δεν μας αφήνει να διαλέξουμε
παρά ανάμεσα στην θανάσιμη πλήξη μιας ζωής
που την περνάμε στη δουλειά και την αθλιότητα
του κοινωνικού αποκλεισμού

Είμαστε όλοι εν δυνάμει αποκλεισμένοι:

Μέτρα διακρίσεων κατά των αδυνάτων, καμιά εργασιακή εξασφάλιση για κανέναν, η ελαστικοποίηση αυξάνει και μπορεί να πλήξει οποιονδήποτε χωρίς προειδοποίηση, η εκπαίδευση και η μόρφωση δεν είναι πια λύσεις!

Δεν θα υπάρχει κανείς που θα τον ξεχάσει η κρίση (εκτός από τους ίδιους τους διαχειριστές της βέβαια). Μας χειραγωγούν, οι πολυεθνικές χωρίζουν τον πλανήτη σε χώρες-παραγωγούς και χώρες-καταναλώτριες.

Εφόσον η φιλελεύθερη λογική δεν συλλαμβάνει τις ανθρώπινες σχέσεις παρά μόνο με όρους εμπορευματικούς και οικονομικούς, το άτομο απαξιώνεται μπροστά στο πορτοφόλι του. Γιατί οι κυβερνήσεις, όποιες κι αν είναι, δεν κάνουν τίποτα άλλο από το να ξαναχρησιμοποιούν αυτό το σύστημα για λογαριασμό τους εξαπατώντας τον πληθυσμό με δημοσκοπήσεις και στατιστικές, μια άθλια λογική. Ωστόσο, σήμερα είμαστε όλο και πιο πολλοί που το αρνούμαστε αυτό. Εδώ και μερικούς μήνες η κοινωνική ειρήνη, πολύτιμη για όλους τους πολιτικάντηδες, αμφισβητείται και πάλι. Τα παραδείγματα είναι πολυάριθμα: απεργία της Air France, κίνημα φοιτητών τον Οκτώβριο και Νοέμβριο, τα γεγονότα με τους ψαράδες, βιαιότητες στο τέλος των διαδηλώσεων...

Το SMIC-jeunes δεν είναι παρά η αποκάλυψη μιας κοινωνικής τάσης που υπήρχε λανθάνουσα και που γίνεται όλο και πιο βίαιη:

Να διεκδικούμε την κατάργησή του, θα πει να ζητάμε από την κυβέρνηση να κρύψει πιο επιδέξια τις μεταρρυθμίσεις της.

Δεδομένης της υποβάθμισης των συνθηκών ζωής, της κοινωνικής ένδειας, απαιτούμε:

-Στέγη για όλους.

-Δωρεάν παιδεία για όλους ανεξάρτητα από εθνικότητα, ποιοτική εκπαίδευση.

-Δωρεάν νοσηλεία ποιότητας για όλους.

-Να μην κόβεται το ρεύμα, το νερό, το αέριο.

-Ελάχιστο βασικό εισόδημα ανεξάρτητα από την κοινωνική μας προέλευση ή το χρώμα του δέρματός μας.

-Κατάργηση του άρθρου 227/24 που επανέφερε τον αστυνομικό έλεγχο.

-Κατάργηση των χρεών των φτωχών χωρών που δουλεύουν για την εξόφληση των τόκων του

ΔΝΤ

-κλπ...

Ένα μαχητικό κοινωνικό κίνημα γεννιέται. Ας μη γελιομάστε, ο ριζικός μετασχηματισμός απαιτεί άλλα πράγματα από μια απλή επιδιόρθωση της κοινωνίας. Καλούμε καθένα και καθεμία να δράσει, να πάρει τη ζωή της στα χέρια της, να φέρει την πέτρα της στη διαδήλωση...

Γενική Συνέλευση Φοιτητών της Νάντης,
Μάρτης 94

ΝΑ ΜΟΙΡΑΣΤΟΥΜΕ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟ ΝΑ ΖΗΣΟΥΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ, ΜΕ Ή ΧΩΡΙΣ ΔΟΥΛΕΙΑ!

Δουλειά: μας τελείωσε;

Το καπιταλιστικό σύστημα αναπόφευκτα παράγει ανεργία. Δεν είναι ούτε οι μετανάστες, ούτε οι νέοι, ούτε οι γυναίκες, ούτε οι συνταξιούχοι που πρέπει να γίνουν αποδιοπομπαίοι τράγοι.

Είναι ακριβώς η λογική της παραγωγικότητας και της υπερβολικής κερδοφορίας που με το πρόγραμμα της ξέφρενης αυτοματοποίησης και της μεταφοράς σε χώρες χωρίς κοινωνική προστασία, παράγει ανεργία.

Ένα ποσοστό ανέργων είναι αναγκαίο. Είναι ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης. Αυτή η ανταγωνιστικότητα επιτρέπει να καταπνίγει κάθε ταξική αλληλεγγύη. Συντρίβει τις κοινωνικές συμβάσεις, δημιουργεί συνθήκες εργασίας όλο και πιο ανασφαλείς, καθοδηγεί μια εργοδοτική πολιτική όλο και πιο καταπιεστική.

Όχι ψευδαισθήσεις δουλειάς για όλους!

Το σύστημα δεν έχει κανένα συμφέρον να επιλύσει πλήρως το ζήτημα της ανεργίας. Μπορούμε πολύ απλά να περιμένουμε ότι θα δώσει κάποια ψίχουλα (CES, SIVP, TUC*, CIP, 35ωρα που δε θα λύσουν το πρόβλημα της ανεργίας), για να μην δημιουργηθεί μια εξεγερτική κατάσταση.

Γι' αυτό, μόνο ένας ανάλογος συσχετισμός δυνάμεων θα αλλάξει ριζικά την κατάσταση.

Ξεκάθαρα: Να παράγουμε και να δημιουργούμε για μας!

Πρέπει να θέσουμε ως πρωταρχικές διεκδικήσεις να ζήσουμε αμέσως διαφορετικά, δηλ. να παράγουμε αυτά που είναι χρήσιμα για τις ανάγκες μας και τα κοινωνικά απαραίτητα.

Από τώρα, να οργανωθούμε για να αγωνιστούμε εναντίον των δικαστικών κλητεύσεων, των διακοπών του ρεύματος, των επιθέσεων της εργοδοσίας και του Κράτους...

Ζήτω η άμεση δημοκρατία και η άμεση δράση!

Εν όψει του ταξικού πολέμου:

δεν είναι η δουλειά που πρέπει να διευθετήσουμε,
είναι ο καπιταλισμός που πρέπει να ανατρέψουμε!

Επιτροπή Προσωρινών και Αλληλέγγυων της Νάντης, Μάρτης 94

* προηγούμενα συμβόλαια ελαστικοποίησης της εργασίας, παρόμοια του CIP

αντικειμενικές πληροφορίες σχετικά με το κίνημα στη νάντη

Όσο περνούν οι μέρες απεργίας στο πανεπιστήμιο και η διάχυτη παρουσία των αντιδραστικών φοιτητών και καθηγητών επιβεβαιώνεται, νάτοι που αγανακτούν που τολμήσαν κάποιοι να καταπατήσουν "το δικαίωμα να παρακολουθήσει κανείς σωστά τα μαθήματα". Αυτοί οι ίδιοι τα βάζουν με τη Γενική Συνέλευση για να δηλητηριάσουν την ατμόσφαιρα με τον εμετικό θυμό τους παραπονούμενοι ότι τους υποχρεώνουν ούτε λίγο ούτε πολύ να κάνουν απεργία. Μα το θεό τίποτα δεν τους εμποδίζει να κάνουν μάθημα στην ύπαιθρο. Και επιπλέον αρχίζει να κάνει ωραίες μέρες, η φύση ανθίζει: το γραφικό αυτό σκηνικό θα τους βοηθούσε να μελετήσουν ακόμα καλύτερα. Εξ' άλλου θα μπορούσαμε άνετα να συλλάβουμε ένα παιγνίδι βασισμένο στη δημιουργικότητα όπου η πρόκληση θα είναι να καταφέρουμε να κάνουμε μάθημα. Θα μπορούσαμε να φανταστούμε πολλαπλές στάσεις απέναντι στα μαθήματα στην ύπαιθρο. Τα πιο εφευρετικά μυαλά θα ξεπερνούσαν πολύ γρήγορα τα γεωγραφικά όρια του πανεπιστημίου. Αυτό κατά συνέπεια ίσως ευνοήσει το ξεέρασμα των πολιτικών ορίων όλης της πανεπιστημιακής κοινότητας που έχει στενή οπτική. Για να επιστρέψουμε σ' όλους αυτούς τους ταλαιπώρους, θα είχε ενδιαφέρον να κάνουμε μια μελέτη για την κοινωνική θέση την οποία θα καταλάβουν, όταν πλέον θα έχουν τελειώσει το πανεπιστήμιο. Μπορούμε να στοιχηματίσουμε ότι θα εναλλάσσονται σε πόστα διαχειριστών του κοινωνικο-οικονομικού βόθρου.

Πέρα απ' αυτήν την αντιδραστική μειοψηφία, αντιλαμβανόμαστε περίφημα ότι ο κύριος όγκος των ομάδων ("όλοι έχουν θάρρος αλλά κανείς δεν τολμά") θα χρησιμοποιούσε άνετα τους συναδέλφους του σαν ασπίδα ενάντια στην καταστολή (των μπάτσων, της οικονομίας, των καθηγητών, των γονιών). Γι' αυτό το λόγο η στρατηγική τους συνίσταται στο να κάνουν βόλτες στα μέρη που γίνεται απεργία και να ουρλιάζουν αποκλειστικά ενάντια στο CIP για να δώσουν την εντύπωση απεργών. Έχουν μερικές φορές χιούμορ, αλλά χρησιμεύει προπαντός για να καλύψει τη μιζέρια τους. Η αγωνία τους; Το μέλλον τους, όπως λένε όλοι οι σχολιαστές, δηλ. οι εξετάσεις μέσα σε τρεις μήνες, σύμβολο μιας πετυχημένης χρονιάς. Όλοι οι οπαδοί της επιστροφής στη "φυσιολογική" πανεπιστημιακή τάξη πραγμάτων πιθανόν να επικρατήσουν μέσα στον κόσμο των συνταξιούχων διανοούμενων.

Αλλά προσοχή, αυτό το κίνημα δεν αφορά μόνο τον πανεπιστημιακό χώρο. Γι' αυτό ακριβώς οι φοβιτισάριδες πουρζουάδες, οι μεγιστάνες του τοπικού τύπου και τα ΜΜΕ όπως και όλο το οικονομικο-πολιτικό σύστημα τρώμαξαν. Προς τι η αγωνία; Η αντίδραση των εξουσιών αυτών είναι να κατευθύνουν τις κοινωνικές διαμάχες μια και δεν μπορούν να τις καταστείλουν γιατί είναι πολύ πιο εύκολο να αφομοιώσεις παρά να καταστείλεις, ειδικά μετά από τα έκτροπα της αστυνομίας και της δικαιοσύνης που γνωρίσαμε.

Σχετικά μ' αυτό το κίνημα κυριαρχούν δύο ιδεολογίες: απ' τη μία αυτή που προσανατολίζεται στη σύγκρουση των γενεών με το διαβόητο ζεύγος νέων/ γέρον. Απ' την άλλη (και ειδικά τώρα τη στιγμή της υποχώρησης) αυτή που αντιπαράθετε τους "σπάστες" στους "αληθινούς διαδηλωτές", πράγμα που πλησιάζει πιο πολύ τις αστυνομικές μεθόδους. Μπορούμε ν' αντιπαρέλθουμε την πρώτη άποψη λέγοντας ότι μπορεί μερικές φορές οι γέροι να βρουν κάποια νεότητα... Η δεύτερη είναι πολύ πιο απαιτητική. Με τις σύγχρονες μεθόδους πληροφόρησης κατέχει μια πανίσχυρη δύναμη που καναλιζάρει τη φαντασία. Μοιάζει με την ιστορία του Aladin που πρέπει να αντιμετωπίσει το κακό μεταδοτικό τζίνι, το βεζύρη Gifar. Ενώ χρησιμοποιούμε αυτά τα παραμύθια για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών, εδώ πρέπει να σκορπίσουμε το φόβο και να διώξουμε τα πνεύματα. Πολύ πιθανόν ώρες-ώρες να έχουν δίκιο τα MAT: ορισμένοι διαδηλωτές δε δίνουν δεκάρα για το CIP, έρχονται απλώς για να βουτηξουν το εμπόρευμα. Σ' αυτήν την περίπτωση αυτό συμβαίνει επειδή υπάρχει κοινωνική αθλιότητα και επειδή η κατανάλωση είναι ένα ψέμμα. Απ' την εποχή του Γκαίμπελς ξέρουμε ότι όσο πιο μεγάλο είναι ένα ψέμμα τόσες περισσότερες πιθανότητες έχει να γίνει πιστευτό. Ευτυχώς που υπάρχουν οι "σπάστες": τουλάχιστον προσφέρουν ένα σπέρμα αλήθειας, και επιπλέον, δεν έχουν καμιά αγωνία! Μπορεί να είναι απ' αυτούς τους τυφλοπόντικες των πόλεων, απ' αυτούς τους πανουκλιασμένους μητροπολιτάνους που θα έρθει μια αληθινή απελευθέρωση! Και να μην έρθει κανείς να μου πει ότι όλα αυτά είναι σκέτη άρνηση γιατί το να είναι κανείς θετικός σημαίνει να βρίσκεται χιλιόμετρα μακριά απ' τα κυβερνητικά μέτρα. Έχει να κάνει πολύ περισσότερο με τρόπους ζωής που υιοθετούμε για να κρατήσουμε το κεφάλι (και ίσως και το κορμί ολόκληρο...) έξω από την κοπριά... Και αυτό δε μπορεί να ειπωθεί μέσα σ' ένα τέταρτο της ώρας με μερικές σκόρπιες λέξεις αραδιασμένες σ' ένα κομμάτι χαρτί.

RATUS URBANUS CASSUS.

(ΣΠΑΣΤΟΥΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΝΟΥΣ ΤΥΦΛΟΠΟΝΤΙΚΟΥΣ)

Νάντη, 7 Απριλίου 94

ένας διάλογος για το εθνικό ζήτημα

Το φθινόπωρο του 1993 ο σύντροφος Βασίλης Ρ. μου πρότεινε να διαβάσω το 10ο τεύχος του Κυπριακού αναρχικού περιοδικού "Το τραίνο στην πόλη" που περιείχε ένα μεγάλο αφιέρωμα στον νεοελληνικό και ελληνο-κυπριακό εθνικισμό. Μια και το θέμα του εθνικισμού με απασχολούσε εδώ και αρκετά χρόνια αποφάσισα το Νοέμβριο της ίδιας χρονιάς να στείλω ένα σύντομο γράμμα στους εκδότες του με σκοπό να ξεκινήσει ένας διάλογος πάνω στο ζήτημα. Τελικά στάλθηκαν μαζί δύο επιστολές μια και ο Βασίλης Ρ. ενδιαφερόταν να εκθέσει κάποιες απόψεις του σχετικά με ένα κίνημα που θα μπορούσε ν' αναπτυχθεί στην Ανατολική Μεσόγειο. (Δυστυχώς αντίτυπο αυτού του δεύτερου γράμματός δεν έχω στα χέρια μου). Τα γνωστά προβλήματα με τα ταχυδρομεία στάθηκαν αφορμή να πάρουμε αρκετά καθυστερημένα τις απαντήσεις του εκδότη του "Τραίνου", αλλά τέλος καλό όλα καλά. Έτσι σήμερα μπορούμε να δημοσιεύσουμε το αρχικό γράμμα, ένα μέρος από την απάντηση του εκδότη του "Τραίνου" στο Βασίλη Ρ., όλη την απάντηση στο δικό μου γράμμα και την καινούργια επιστολή που έστειλα το Δεκέμβριο του 94. Πιστεύω πως ο εν λόγω διάλογος (που μέρος του δημοσιεύτηκε επίσης στο "Τραίνο" νο 11 -καλοκαίρι 94, ένα τεύχος δύσκολο να βρεθεί στην Αθήνα) θα έχει ενδιαφέρον για τους αναγνώστες μας. Αν θέλετε να γνωρίσετε ακόμα καλύτερα τις απόψεις των κύριων συντρόφων θα ήταν προτιμότερο να ζητήσετε κατευθείαν τις εκδόσεις τους στην Τ.Θ. 7349 Λεμεσός, Κύπρος. Αρκετά κατατοπιστική εισαγωγή στις ιδέες τους είναι ο λόγος του Ανδρέα στη θεσσαλονίκη τον Ιούνιο του 94 (υπάρχει στο "Σαμποτάζ" νο. 13-14).

ΑΘΗΝΑ, 8/11/93

Αγαπητοί φίλοι,

Αν και συμφωνώ με την κριτική σας στον ελληνικό εθνικισμό ("Η εφεύρεση και κατασκευή των εθνών από τα Κράτη" σελ. 19 του "Τραίνου" νο. 10), θα περιοριστώ εδώ να επισημάνω τα σημεία μέγιστης διαφωνίας μεταξύ μας:

1. Ξεκινάτε την ανάλυση σας χρησιμοποιώντας την έννοια της "ταυτότητας" (Κυπριακή ταυτότητα) σαν ο Κύπριος λαός να αποτελούσε μια ομοιογενή ενότητα με μια μοναδική ταυτότητα, ένα μοναδικό εαυτό. Ελληνόφωνοι και τουρκόφωνοι, χριστιανοί και μουσουλμάνοι είναι διαφορετικοί. Άρα "κυπριακή συνείδηση" δεν υπάρχει. Ήταν τα αγγλικά η δεύτερη γλώσσα των αγροτών και εργατών ή των μεσαίων και ανώτερων στρωμάτων; Μάλλον το δεύτερο. Άρα ο "Κυπριακός κοσμοπολιτισμός" δεν είναι χαρακτηριστικό όλων των κατοίκων του νησιού σας.
2. Όταν μιλάτε για αυτονομιστικά ethnic κινήματα (αναφερόμενοι μάλιστα στην περίπτωση του "εμφυλίου" στη Γιουγκοσλαβία) που "πάνε πίσω στα αντιεξουσιαστικά ρεύματα της δεκαετίας του '60", θρικόσατε τελείως εκτός ιστορικής πραγματικότητας (βλ. το αγγλικό κείμενο μας για τη Μακεδονία και τον πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία).
3. Η καθαρά πολιτιστική άποψη για την αυτονομία σας οδηγεί αναπόφευκτα σε καθαρά πολιτικές απόψεις ("διζωνική ομοσπονδία, αυτοδιοίκηση κοινοτήτων - όχι μόνο εθνικών", λέτε). Αυτή η πολιτική άποψη δεν μπορεί να σημαίνει τίποτ' άλλο από "ανεξάρτητο" εθνικό Κυπριακό κράτος, "ανεξάρτητο δημοκρατικό ομοσπονδιακό κράτος. Δε νομίζω κάποιες πολιτικές αστικές δυνάμεις στην Κύπρο να διαφωνούν. Και γιατί να διαφωνούν. Κανένα πολιτικό σύστημα δεν μπορεί να αυτονομηθεί πλήρως από την κοινωνία μέσα από την οποία πηγάζει. Ό,τι είναι η Κυπριακή κοινωνία θ' αντανάκλαται και στην ομοσπονδιακή, πολιτική μορφή της. Θα είναι δηλαδή η ομοσπονδία αντανάκλαση και συντήρηση της κοινωνικής ιεραρχίας.
4. Είναι προφανές ό,τι μ' όλα αυτά θέλω ν' αναφερθώ στην πλήρη έλλειψη ταξικής ανάλυσης από τα κείμενα σας. Θέλετε να είστε πολίτες των μεταμοντέρνων, πλουραλιστικών, ομοσπονδιακών πολιτειών του σύγχρονου οικουμενικού καπιταλισμού. Δεν μπορώ να διακρίνω τίποτα το ριζοσπαστικό σ' αυτό. Ακριβώς εκεί κατευθύνεται το σύστημα - η τουλάχιστον, εκεί θέλει να κατευθυνθεί.
5. Μόνη δυνατότητα απελευθέρωσης, βλέπω στην πιθανότητα δημιουργίας ενός κινήματος που να στρέφεται ενάντια στην προλεταριακή συνθήκη. Αν κάτι μ' ενοχλεί στον εθνικισμό (ελληνικό, τουρκικό ή κυπριακό) είναι η δυνατότητα που έχει να διασπά τους προλετάριους, να τους κάνει να βλέπουν αυτά που τους χωρίζουν και όχι αυτά που τους ενώνουν. Σαν προλετάριος, δεν έχω περιθώρια επιλογής: η με τους Έλληνες "συμπατριώτες" μου, δηλαδή αναπόφευκτα με το Ελληνικό κράτος, ή με τους Έλληνες, Τούρκους, Κύπριους προλετάριους. Ξεκάθαρα, ποια είναι η δική σας επιλογή;

Χαιρετισμούς
Γιώργος

Φίλοι, σύντροφοι, γείτονες της "Γαλαρίας"

Χαρήκαμε ιδιαίτερα για τα σχόλιά σας και το γεγονός ότι τέτοιου είδους συζητήσεις έχουν αρχίσει επιτέλους. Κατ' αρχήν θα θέλαμε να δημοσιεύσουμε τις επιστολές σας με κάποια δικά μας σχόλια. Αν υπάρχει πρόβλημα ειδοποιήστε μας -νομίζουμε ότι ίσως συμβάλει σε ένα ευρύτερο διάλογο.

Μερικά "σύντομα" σχόλια:

α) Για τον εθνικισμό: Γενικά η έλλειψη μιας διαλεκτικής αντιμετώπισης του φαινομένου οδηγά συχνά και σε αδιέξοδα και σε αντιφάσεις [θεωρίες καλών και κακών εθνικισμών (Μασοικοί), θεωρία ότι ο εθνικισμός είναι απλά ιδεολογία των αστών ή ακόμα χειρότερα ότι οι τριτοκοσμικοί εθνικισμοί είναι προοδευτικοί (sic) γιατί είναι ενάντια στον ιμπεριαλισμό]. Έτσι μερικοί καταλήγουν να υπερασπίζονται τους Ισλαμιστές, άλλοι τον Saddam Hussein, άλλοι υπερασπίζονται τους αφγανούς φυλάρχους κι άλλοι τον Βαλέσα. Τρέχα γύρευε δηλαδή. Έχουμε εδώ κάτω και μια νεοφασιστική ανεμοσπορά που ξεκίνησε με τις σταλινικές ιδεολογίες του κ. Ψυρούκη ότι είμαστε "Έλληνες" σύμφωνα με τον ορισμό του Στάλιν (!) και ότι πρέπει να θυσιάσουμε για να ολοκληρωθεί, λέει, το νεοελληνικό έθνος εφ' όσον "το κυπριακό εκφράζει τις αντιφάσεις του ιμπεριαλισμού και της εξάρτησης της Ελλάδας" κλπ. Μετά, το πνευματικό τέκνο του Ψυρούκη, ο Καραμπελιάς, εισιγήθηκε να αποδεχτούμε τη διχοτόμηση "για το καλό της Ελλάδας και της ειρήνης". Και τα πνευματικά τους παιδιά στην Κύπρο (Μαρξιστοενωτικοί) δουλεύουν στον Τ. V. σταθμό των παπάδων, δηλώνουν ότι "η εκκλησία είναι η μαγκιά της φυλής" και είναι οι ιδεολόγοι της κυπριακής ακροδεξιάς. Σας τα γράφουμε και πληροφορικά αυτά για να ξέρετε και το τι γίνεται με μερικούς που στην Ελλάδα το παίζουν και "εναλλακτικοί". Αυτοί και αν ζουν το σύνδρομο της αποικίας. Πίσω στην ουσία: Ο εθνικισμός είναι μια μοντέρνα ιδεολογία που δημιουργεί μια πολιτιστική ταυτότητα (την εθνική) μέσα από την πολιτικοποίηση μιας σειράς αστάθμητων και αυθαίρετων παραγόντων (πότε της θρησκείας, πότε της γλώσσας, πότε μιας επιλεκτικής ιστορικής μνήμης κλπ). Στην καλύτερη περίπτωση το έθνος είναι μια "κοινότητα αισθήματος" (μια φανταστική κοινότητα) με άξονα μια ιστορική μυθολογία (επιλεκτική αναφορά στην Ιστορία) όπως ήταν προηγουμένως η θρησκευτική ταυτότητα την οποία και αντικατέστησε σαν κυρίαρχη ιδεολογία (Ρωμιοί = Έλληνες, Οθωμανοί = Τούρκοι). Το έθνος είναι βέβαια ιστορικά προϊόν της καπιταλιστικής ενοποίησης της αγο-

λευθεριακού κινήματος.

Αυτά είναι "ενδιάμεσα στάδια" αλλά με σαφή ελευθεριακή κατεύθυνση. Όπως και η κατάργηση των συνόρων στα πλαίσια υπερεθνικών ενότητων. Το ότι σε αυτούς τους τομείς την πρωτοβουλία την έχουν οι καπιταλιστές και το κεφάλαιο δεν σημαίνει ότι πρέπει να αντιδράσουμε αρνητικά απλά επειδή ο διαλεκτικός "εχθρός" πήρε φαινομενικά την πρωτοβουλία. Σε αυτόν τον τομέα παρά την διαφοροποίηση από τα συμπεράσματα και τις εισηγήσεις του Μαρξ, και των μαρξιστών γενικότερα, πρέπει να δούμε σοβαρά την διαύγεια της διαλεκτικής του ανάλυσης. Ο καπιταλισμός σαν σύστημα έχει μια επαναστατική δυναμική, όπως γράφει στο "Μανιφέστο", γιατί διαλύει τις παραδοσιακές δομές και ιδεολογίες. Αν το εργατικό κίνημα αντιστεκόταν στην τεχνολογία αντί να απαιτεί την οικειοποίησή της για την απελευθέρωση του ανθρώπου, τότε ο στόχος της κοινωνικής επανάστασης θα ήταν το δίκαιο ξαναμείρασμα της μίζεριας αντί η υπέρβαση της ανθρώπινης δουλείας (σε θεούς και ανθρώπους). Προφανώς το κεφάλαιο είναι διχασμένο ανάμεσα σε "εθνικό" και "διεθνές". Μετά από 200 χρόνια Ιστορίας, το επαναστατικό κίνημα, δεν πρέπει να βρίσκεται στην θέση της επιλογής του μη-χειρότερου κακού. Πρέπει να ξαναβρούμε την ιστορική μας συνέχεια και να αναδιαμορφώσουμε το επαναστατικό όραμα με βάση τους αγώνες μας. Και αυτοί οι αγώνες συνιστούν τόσο την υπέρβαση των εθνών σε υπερεθνικές ενότητες όσο και την αποκέντρωση της εξουσίας σε τοπικό-περιφερειακό επίπεδο. Και είναι μέσα από αυτήν την οδυνηρή διαλεκτική που η εργατική τάξη θα γίνει διεθνιστική στην πράξη αντί στην θεωρία. Όταν αρχίσουν να συντονίζονται οι Ευρωπαίοι εργάτες και όταν διαπιστώσουν ότι αν δεν αγωνιστούν και για τους μισθούς πείνας στον τρίτο κόσμο, οι δουλειές θα φύγουν προς τα εκεί...

Για την ομάδα του "Τραίνου"

Αγαπητέ Γιώργο

1 Ο Κυπριακός λαός δεν είναι ομοιογενής οντότητα, όπως ομοιογενής οντότητα δεν είναι κανένας λαός. Ο όρος "λαός" εκφράζει την κοινωνία των πολιτών σαν συλλογικότητα. Δηλαδή δεν υπάρχει Βρετανικός, Βελγικός, Αμερικάνικος κλπ. λαός επειδή υπάρχουν διάφορες γλώσσες ή θρησκείες;

Η ύπαρξη της κυπριακής συνειδήσης δεν είναι θέμα συζήτησης. Υπάρχει. Μπορείς εύκολα να το διαπιστώσεις αν μιλήσεις με αρκετούς κυπρίους (είτε ελληνόφωνους, είτε τουρκόφωνους). Η διαφορά μας είναι ότι εσύ Γιώργο μου αποδέχεσαι τη θρησκεία - γλώσσα σαν τα διαχωριστικά στοιχεία των κοινοτήτων στην Κύπρο (Τα στοιχεία δηλαδή που πολιτικοποίησε ο εθνικισμός στον 20ό αιώνα). Νομίζω όμως ότι οι ουσιαστικοί διαχωρισμοί πλέον είναι ιστορικοί - εμπειρικοί και οδηγούν σε 3 "πολιτικές - πολιτιστικές" ομάδες (ideal types): Ελληνοκεντρικούς - Κυπροκεντρικούς - Τουρκοκεντρικούς. Το σχόλιο σου για τη γλώσσα ήταν άτοπο. Οι αγρότες και οι προλετάριοι δεν μιλούσαν αγγλικά θεβαίως αλλά ούτε Ελληνικά ή Τουρκικά - μιλούσαν στην πλειοψηφία τους κυπριακά. Μια ελληνογενής γλώσσα (όπως υπάρχουν άπειρες σλαβογενείς, λατινογενείς κλπ), με επηρεασμούς από πολλές

άλλες γλώσσες. Υπάρχουν ακόμα η Τ/Κ εθνικιστές που μιλούν μόνο κυπριακά. Αυτή η γλώσσα πολεμήθηκε και από τους Έλληνες και από τους Τούρκους εθνικιστές. Η καταπίεση και η απαγόρευση της χρήσης αυτής της γλώσσας στο δημόσιο λόγο μέχρι σήμερα είναι ένας από τους βαθύτερους ψυχολογικούς μηχανισμούς εξουσίας που υπάρχουν στην Κύπρο. Έχει δέβαια και την ταξική του διάσταση το θέμα αλλά παραμένει και ένα ευρύτερο πρόβλημα δόμησης της ίδιας της εξουσίας στην καθημερινότητα.

Το ότι αυτό συνέβηκε και αλλού αυτό επιβεβαιώνει την καθολικότητα της "εθνικής αποικιοκρατίας". Τα αγγλικά κατάντησαν να είναι η κοινή γλώσσα επικοινωνίας Ελληνοκυπρίων - Τουρκοκυπρίων των νεώτερων γενεών. Η έκφραση του "κοσμοπολιτισμού" δεν είναι τα αγγλικά. Όπως και τα Ελληνικά και τα Τουρκικά δεν ήταν "έκφραση πολιτισμού" όπως μας υποχρέωσαν να μάθουμε στο σχολείο. Ο κοσμοπολιτισμός είναι η ουσία της εμπειρίας της γέφυρας, της πολιτιστικής εμπειρίας της Κύπρου. Υπάρχουν τέτοια στοιχεία στην παραδοσιακή συμβίωση των Κυπρίων και ελπίζουμε να τα ξαναδούμε σε μια νέα μεταμοντέρνα γενιά που θα συντρίψει τα εθνικά τείχη. Δεν ξέρω αν το πρόβλημα είναι η ίδια η λέξη. Εγώ πάντως σαν αναρχικός τοπικιστής που διεκδικά την αξιοπρέπεια του χώρου του δεν θα ήθελα να ζω σε απομόνωση. Το όνειρο μου είναι να βιώσω τον εαυτό μου σαν Κυπρίο πολίτη του κόσμου (κοσμοπολίτη).

2 Γιώργο μου σκηκώνει συζήτηση αν τα σημερινά εθνικά κινήματα είναι ή δεν είναι συνέχεια (αλλά αντεστραμμένη - κωμωδία όπως θα λέγε ο Μαρξ) των αυθεντικών κινήματων του '60. Στη Γιουγκοσλαβία η Ιστορική συνέχεια μπορεί να μην είναι σαφής (επιμένω ωστόσο ότι ιστορικά έχουμε να κάνουμε με την αποσύνθεση του έθνους των νοτιοσλαβών), αλλά είναι σαφέστερη στην Αμερική (κινήματα μαύρων, κινήματα μειονοτήτων), στη Βρετανία (όπου γεννήθηκε ο όρος devolution). Το ότι η αποκέντρωση ντύθηκε με τους μανδύες του παρελθόντος (εθνικισμός) δεν πρέπει να μας τυφλώνει στις πιθανότητες εναλλακτικής προοπτικής - έστω και με τα ρεφορμιστικά όνειρα της "Ευρώπης των περιφερειών" των Πρασίνων ή του δημοτικισμού (municipalism) του Bookchin. Το ότι οι μεγάλες δυνάμεις και οι εθνικιστές εκμεταλεύονται την ανάγκη των ανθρώπων για αυτονομία, αυτοκυβέρνηση κλπ δεν σημαίνει ότι πρέπει να καταδικάσουμε συλλήβδην αυτά τα κινήματα. Αντίθετα πρέπει να δούμε τις προοπτικές τους για συνδυασμό της αποκέντρωσης με τον τοπικό πλουραλισμό (και αυτό νομίζω ότι εκφράζεται αυτή τη στιγμή στην κυπριακή συνείδηση). Η αποκέντρωση και η ομοσπονδopoίηση δεν είναι μόνο ένα σωσίβιο που ανακάλυψε η "νέα τάξη". Είναι η πολιτική πρόταση του ελευθεριακού - αναρχικού κινήματος από τον 19ο αιώνα απέναντι στο μοντέλο του έθνους-κράτους.

3 Είναι ανάγκη να δούμε τις ελευθεριακές προοπτικές που υπάρχουν στα σημερινά κινήματα και υποκουλτούρες. Μετά από 200 χρόνια του Επαναστατικού Κινήματος πρέπει να δούμε ποια θέματα είναι προϊόν της δράσης τους - σαν αυτόνομη διαλεκτική θέση / αντίθεση. Το αίτημα για ανεξαρτησία στην Κύπρο εμφανίστηκε στο Επαναστατικό Κίνημα από το 1920 - πολύ πριν το κυπριακό κράτος. Το ότι κάποιοι αστοί βολεύονται με την Ανεξαρτησία είναι αυτονόητο. Άλλοι βολεύονται με τη διπλή ένωση και άλλοι με τη διχοτόμηση - δυο κράτη. Οι αντιπαραθέσεις στην πολιτική και πολιτιστική σφαίρα δεν συμπίπτουν αναγκαστικά με τις ταξικές συμμαχίες (άσχετο αν στην Κυπριακή περίπτωση το ταξικό συνειδητό κομμάτι της εργατικής τάξης είναι επίσης ανεξαρτησιακό). Για να το πω απλά, Η ανεξαρτησία και η ομοσπονδία είναι θετικά αναγκαία στοιχεία για τη διεύρυνση της πο-

"Οι μέτοχοι του underground έσπευσαν να καθιερώσουν αυτή την έννοια της διαφοράς, την έννοια ενός άλλου κόσμου, που απαγορεύει σε κάθε εξέγερση να συλλάβει τις ρίζες της, το δεσμό της με τον κόσμο και την αθλιότητα που βασιλεύει σ' αυτόν"

-Ντομινίκ Κριστιάν

Αγαπητέ Ανδρέα,
λυπάμαι που άργησα ν' απαντήσω στη μακροσκελή επιστολή σου. Αυτό οφείλεται σε δύο λόγους. Πρώτον, περίμενα να ξαναστείλεις τα βιβλία -τα έλαβα τελικά το Σεπτέμβρη- που θα βοηθούσαν τη παρούσα απάντηση να είναι πιο ολοκληρωμένη· δεύτερον, ήλπιζα αυτό το γράμμα να συνοδεύεται και από ένα κείμενο των συντρόφων μαζί με τους οποίους αρχικά επιδίωξα να έρθω σ' επαφή μαζί σας. Δεν ξέρω, ίσως απαντήσουν ξεχωριστά στο μέλλον.

Γνωρίζω πάντως τη μπροσούρα "Η Κύπρος, το εθνικό και ο εθνικισμός: μια ελευθεριακή ανάλυση" που δημοσίευσες πριν 10 χρόνια. Ήταν ένα κείμενο που είχα διαβάσει με έντονο ενδιαφέρον. Ξεχώριζε μέσα από το σωρό των αριστερο-εθνικιστικών "αναλύσεων" που κατέκλυζαν -και εξακολουθούν να κατακλύζουν- την αγορά ιδεών στην Αθήνα. Τότε δεν είχες ακόμη διαμορφώσει τις απόψεις σου για την "κυπριακή συνείδηση", ούτε φαινόταν να θεωρούσες **οποιαδήποτε** κίνηση αναίρεσης της διχοτόμησης της Κύπρου σαν "de facto, ιστορικά, θετική".

Για να γίνει κατανοητό πόσο βαθειά είναι η διαφωνία μου μ' αυτές τις σημερινές θέσεις σου θα ξεκινήσω την απάντησή μου με μια κριτική των απόψεών σου για το έθνος-κράτος και τη στάση της αριστεράς απέναντί του (των αναρχικών συγκεκριμένα).

έθνος-κράτος και δημοκρατία

Γράφεις στην επιστολή σου, στο κομμάτι που απευθύνεται " στους γείτονες της Γαλαρίας":

"Ο εθνικισμός είναι μια μοντέρνα ιδεολογία που δημιουργεί μια πολιτιστική ταυτότητα (εθνική) μέσα από την πολιτικοποίηση μιας σειράς αστάθμητων και αυθαίρετων παραγόντων (πότε της θρησκείας, πότε της γλώσσας, πότε μιας επιλεκτικής ιστορικής μνήμης κλπ)... Το έθνος είναι μια πολιτιστική και όχι οικονομική κατηγορία σκέψης/πράξης... Τα έθνη είναι συμβολικές πατριαρχικές οικογένειες, συμβολικές θρησκείες, συμβολικά φεουδαρχικά χωριά. Τα στηρίζει ο φόβος για την ελευθερία σε ένα υπαρκτικό επίπεδο (βλ. και ανάλυση Β.Ράιχ για Ναζισμό)..."

-Διαφωνία 1η: Θεωρώ ότι η εθνική ταυτότητα είναι πρωτίστως **πολιτική** ταυτότητα. Το έθνος, δηλ. ο "λαός" μιας συγκεκριμένης γεωγραφικής ενότητας συγκροτημένος σαν σώμα πολιτών, είναι **πολιτικό** αποτέλεσμα της τάξικης πάλης τους δύο τελευταίους αιώνες. Αν πάρουμε σαν κλασικό υπόδειγμα τη Γαλλική Επανάσταση και τις συνέπειές της θα δούμε ότι μόνο αποσπώντας τη **συναίνεση** αυτών που πριν

ήταν απλά "φορολογούμενος πληθυσμός" και έγιναν με τους αγώνες τους **πολίτες με δικαιώματα και υλικές κατακτήσεις** μπόρεσε η γραφειοκρατική τάξη, που ξεπήδησε μέσα απ' αυτούς τους αγώνες σε θεματοφύλακας των "κοινωνικών κατακτήσεων", να διαμορφώσει, αρχικά μέσω του στρατού και κατόπιν μέσω της εκπαίδευσης, την (εθνική) **πολιτιστική** ταυτότητα των πολιτών. Η εθνική συνείδηση δεν είναι απλά μια μορφή ψευδούς συνείδησης, αυτονομημένη ιδεολογία που στερείται οποιασδήποτε υλικής βάσης, γιατί τότε θα ήταν σα να λέγαμε ότι η ανθρωπότητα αποτελείται από μια μάζα κλινικών περιπτώσεων που χρήζουν απλά ψυχαναλυτικής ερμηνείας. Το βιβλίο του Ράιχ για τον ναζισμό, με τη μεγάλη σημασία που αποδίδει στην ερμηνεία των εθνικών συμβόλων και τελετουργιών, ανήκει σε μια εποχή (πρώτο μισό του 20ου αιώνα) που οι εθνικές γραφειοκρατικές τάξεις, στο πλαίσιο των μεγάλων μεταναστεύσεων και του ιμπεριαλισμού, είχαν πια ανάγει τον εθνικισμό, με τη βοήθεια του ρατσισμού, σε "επιστήμη".

Αν και δεν θεωρείς το έθνος οικονομική κατηγορία γράφεις εντούτοις ότι "**είναι βέβαια ιστορικά προϊόν της καπιταλιστικής ενοποίησης της αγοράς σε μια περιοχή και της προσπάθειας επέκτασής στα πλαίσια του κλασσικού ιμπεριαλισμού (αποικίες/προσάρτηση εδαφών)**".

-Διαφωνία 2η: Αυτή είναι η άποψη των Κάουτσκι-Λένιν (ο Λένιν έλεγε ότι το έθνος είναι η "νόρμα" του καπιταλισμού). Αν δεις τους ταξικούς αγώνες στη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία, κ.α στα τέλη του 18ου-αρχές και μέσα του 19ου αιώνα και πώς, μέσα από μια περίπλοκη διαδικασία που δε μπορώ τώρα να εκθέσω στα πλαίσια μιας επιστολής, μετασχηματίζονται (ή άλλες φορές και απλά βαπτίζονται) σε "εθνοαπελευθερωτικούς" αγώνες για να καταλήξουν στη δημιουργία εθνών-κρατών, θα διαπιστώσεις ότι η αστική τάξη -εν αντιθέσει προς τους διανοούμενους, τους στρατιωτικούς και τους τοπικούς άρχοντες- παίζει δευτερεύοντα ρόλο σ' αυτούς. Η δε αγορά αποτελεί μια περιθωριακή κοινωνική σφαίρα την εποχή εκείνη. Συμβαίνει λοιπόν το αντίστροφο: η καπιταλιστική διεύρυνση και ενοποίηση της αγοράς σε μια περιοχή είναι ιστορικό προϊόν του έθνους-κράτους.

Παρακάτω διευκρινίζεις ότι "το έθνος είναι πολύ περισσότερο η ιδεολογία του κράτους παρά του καπιταλισμού (που στο κάτω-κάτω προάγει τον ατομικισμό και την εμπορευματοποίηση που διαβρώνουν τα εθνικά ιερά της μάζας)".

-Διαφωνία 3η: Ακριβώς επειδή το έθνος-κράτος οικοδομείται πάνω στην έννοια του **πολίτη**, δηλ. του αφηρημένου **ατόμου**, του αποκομμένου από την κοινότητα ανθρώπου, ανοίγει, μέσω του Αστικού Κώδικα, το δρόμο στην ιεροποίηση της ατομικής ιδιοκτησίας, στην καπιταλιστική εκμετάλλευση της εργασίας των άλλων και την εμπορευματοποίηση των κοινωνικών σχέσεων. Το **έθνος-κράτος δεν είναι το κράτος γενικά** -δεν υπάρχει κάτι τέτοιο στην ιστορία. Είναι το **Δημοκρατικό Κράτος**, πολιτική έκβαση των αγώνων των αγροτών ενάντια

στη φεουδαρχία, των εργατών ενάντια στις συντεχνίες και των "αβράκωτων". Μ' όλα αυτά δεν υπονοώ ότι η μο-

σποιήσεις της δυναστείας εξαφανίζονται και το έθνος σαν τέτοιο γίνεται η εστία των πολιτικών γεγονότων. Έτσι το ίδιο το κράτος αποκτά μια νέα έκφραση. Γίνεται τώρα πραγματικά εθνικό κράτος ενώνοντας όλους τους κατοίκους του σαν ισότιμα μέλη μιας ολότητας.

Φορτωμένοι με τις αρχές μιας αφηρημένης πολιτικής ισότητας, οι αντιπρόσωποι του δημοκρατικού εθνικισμού διέκριναν το έθνος από την εθνότητα. Θεώρησαν το έθνος σαν πολιτική ομάδα που, ενωμένη από τη κοινότητα της γλώσσας και του πολιτισμού, συγκροτήθηκε σε μια ανεξάρτητη κρατική ενότητα. Σαν εθνότητες, από την άλλη μεριά, λογάριασαν τις ομάδες ανθρώπων που ήταν υπόδουλες σ' ένα ξένο κράτος και προσπαθούσαν να πετύχουν τη πολιτική και εθνική ανεξαρτησία τους. Ο δημοκρατικός εθνικισμός είδε στους αγώνες των καταπιεσμένων εθνотήτων που προσπαθούσαν να σχηματιστούν σε έθνη τη διεκδίκηση ενός αναφαίρετου δικαιώματος. Και ενήργησε αναλόγως. Αν το άτομο/πολίτης ενός έθνους επιθυμούσε να απολαμβάνει ανεμπόδια μέσα στην πατρίδα του όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες, όπως του τα εγγύαται το σύνταγμα, ακόμη περισσότερο το έθνος σαν ολότητα θα έπρεπε στη ξέχωρη ζωή του να μην υπόκειται σε καμιά ξένη δύναμη και να είναι μέσα στη πολιτική του ανεξαρτησία ίσο προς όλα τ' άλλα έθνη".

Παρά την αναμφισβήτητη οξυδέρκειά του, η σκέψη του Ρόκερ διακρίνεται από σοβαρά ελαττώματα. Θεωρεί σαν κινητήριο μοχλό της ιστορίας τη "θέληση για δύναμη" γι' αυτό εξετάζει αποκλειστικά τις στρατηγικές της εξουσίας · κάνει κυρίως ιστορία ιδεών πιστεύοντας ότι είναι η συνειδηση που καθορίζει τη ζωή · υποβαθμίζει τη σημασία των ταξικών αγώνων για τις ιστορικές αλλαγές · απολυτοποιεί τη διαφορά δημοκρατίας-φιλελευθερισμού, κ.α. Τα τρία πρώτα άλλωστε είναι χαρακτηριστικά ελαττώματα της αναρχικής σκέψης.

Όμως, το παραπάνω λαμπρό απόσπασμα μου δίνει το πλαίσιο -σε συνδυασμό επίσης με όσα έχω αναφέρει στις προηγούμενες σελίδες- για να διευκρινίσω ορισμένα σημαντικά πράγματα:

α) Η σκέψη ορισμένων "αντιεθνικιστών" απ' τους οποίους έχεις επηρεαστεί (π.χ. Μπούκτιν) βρίσκεται εκτός τόπου και χρόνου, εκτός ιστορίας. Όταν ο Μπούκτιν γράφει πως "ήταν οι Γάλλοι βασιλιάδες και η γραφειοκρατία τους που σφυρηλάτησαν το γαλλικό έθνος" (!) * -κάτι παρόμοιο εννοείς κι' εσύ όταν μιλάς για "διαδικασία συγκεντροποίησης της πολιτικής εξουσίας (που ξεκινά από τον 15ο αιώνα) και συμβαδίζει με τη σταδιακή προσπάθεια ομοιογενοποίησης του πληθυσμού μέσα στα σύνορα του κράτους" -δεν παραλογίζεται απλώς· προσπαθεί ν' αποσυνδέσει το κράτος-έθνος από τη δημοκρατία χτυπώντας έναν αφηρημένο εχθρό: **τον συγκεντρωτισμό γενικά.**

β) Θεωρείς ότι "για να χτυπήσουμε έμπρακτα τη κρατική εξουσία πρέπει να ενισχύσουμε θεσμούς αποκεντρωτικούς-περιφερειακούς-ομοσπονδιακούς". Η άμεση δημοκρατία δεν είναι, όπως νομίζεις, η άρνηση του κοινοβουλευτισμού και του κράτους -έθνους· είναι απλά μια **διάχυτη** μορφή αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Και δεν απειλεί στο παραμικρό την εμπορευματική οικονομία που αναπτύχθηκε στα πλαίσια του δημο-

κρατικού / συγκεντρωτικού έθνους-κράτους. Η Κομμούνα του 1871, επί παραδείγματι, δε θορύβησε τους αστούς και τους γραφειοκράτες επειδή επέβαλλε το θεσμό των ανά πάσα στιγμή ανακλητών αντιπροσώπων ή επειδή επιδίωξε την αναδιοργάνωση της εθνικής ενότητας από τα κάτω προς τα πάνω μέσω του ομοσπονδιακού συστήματος. Ανάγκασε την άρχουσα τάξη να την καταστείλει κτηνωδώς επειδή απείλησε την ατομική ιδιοκτησία της και επειδή επιβάλλοντας την εξίσωση των μισθών δημιουργούσε μια γέφυρα για τη μετάβαση προς τον κομμουνισμό. Αυτό ήταν το ασυγχώρητο έγκλημα του Δήμου των Παρισίων! Προσπάθησε να μετατρέψει την **αφηρημένη** ισότητα της δημοκρατίας -όποιος κι' αν είναι ο επιθετικός προσδιορισμός της (άμεση ή κοινοβουλευτική)- σε **πραγματική**, χειροπιαστή ισότητα. Ήταν η συνέχεια των ταξικών αγώνων του 1790.

γ) Η προοπτική που βάζεις για "τοπικές και πολιτιστικές ταυτότητες με άξονα τη προώθηση της άμεσης δημοκρατίας και του πλουραλισμού" δεν είναι όπως νομίζεις η διαλεκτική άρνηση του έθνους-κράτους. Είναι απλά ο εκσυγχρονισμός της παλιάς "αρχής των εθνотήτων", για την οποία μιλούν ο Λασσάλ κι' ο Ρόκερ, και την οποία εκφράζεις με τη γλώσσα του μεταμοντέρνου, πλουραλιστικού καπιταλισμού.

Ο τύπος του εθνικισμού στον οποίο επιτίθεσαι, δηλ. το ομογενοποιητικό/συγκεντρωτικό έθνος-κράτος, βρίσκεται σε σοβαρή κρίση, αν και σε καμμία περίπτωση δε πιστεύω ότι θα παραστούμε μάρτυρες του θανάτου του στο προσεχές μέλλον, κι' αυτό λόγω των ισχυρών συναινετικών διαδικασιών που μπορεί να κινητοποιεί.

Τι βλέπω να συμβαίνει παγκοσμίως; Η ανάπτυξη της εμπορευματικής οικονομίας και η κρίση των ταξικών σχέσεων έφτασαν σ' ένα τέτοιο σημείο διεθνοποίησης εδώ και είκοσι τόσα χρόνια, που ο παγκόσμιος ενοποιημένος καπιταλισμός είναι αναγκασμένος πλέον να πετάξει το προστατευτικό κέλυφος του συγκεντρωτικού έθνους-κράτους. Αυτό δεν είναι εύκολο γιατί όπως είπαμε παραπάνω δεν ήταν ο καπιταλισμός που το δημιούργησε έτσι ώστε να μπορεί να το διαχειρίζεται σύμφωνα με τα κέρφη του.

Τι σημαίνει όμως; η διεθνοποιημένη εμπορευματική οικονομία θέλει να ξεπεράσει το παλιό έθνος-κράτος; Σημαίνει ότι θέλει να αναδιοργανώσει κατά το συμφέρον της το **κοινωνικό κράτος**. Τη μορφή δηλαδή που προσέλαβε το συγκεντρωτικό έθνος-κράτος τα τελευταία 50 χρόνια σ' Ανατολή και Δύση στη προσπάθειά του ν' αφομοιώσει, ή μάλλον να ολοκληρώσει την αφομοίωση των αιτημάτων του προλεταριάτου. Στα πλαίσια αυτής της περιστολής του κοινωνικού κράτους μπορούν να ερμηνευτούν κοσμοϊστορικά γεγονότα όπως η αυτομεταρρύθμιση της πρώην σοβιετικής γραφειοκρατίας, ο πόλεμος του Κόλπου και ο συνεχιζόμενος πόλεμος στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Ότι παρατηρούμε δηλαδή, και φυσικά υφιστάμεθα, τα τελευταία χρόνια δεν είναι παρά ένας ανελέητος ταξικός πόλεμος ενάντια στο προλεταριάτο. Πρόκειται για μια τεράστιας εμβέλειας πολιτική και τεχνική ανασύνθεση της εργατικής τάξης.

Ποιό είναι το **ιδεολογικό** σκέλος αυτής της στρατηγικής; α) Σε χώρες όπου οι ανάγκες της παραγωγής απαιτούν την εισαγωγή μεγάλου αριθμού μεταναστών (π.χ. Γερμανία, ΗΠΑ), οι περικοπές του κοινωνικού κράτους και

* Murray Bookchin, ο Εθνικισμός και το "Εθνικό Ζήτημα", Κοινωνία και Φύση #5

ση "δε θα βασίζεται σε μια εθνική ομάδα αλλά στους συγκεκριμένους ανθρώπους-Πολίτες που ζουν μέσα στα σύνορά του" · ούτε σε ξεχωρίζει από εκείνη την Κυπροκεντρική μεσαία τάξη που οραματίζεται την ανεξαρτησία της από την Άγκυρα και την Αθήνα και δε θα κάνει τίποτ' άλλο απ' το να δημιουργήσει ένα ανίσχυρο μικρό έθνος-κράτος εξαρτημένο από το διεθνοποιημένο κεφάλαιο και το παγκόσμιο ιεραρχικό καταμερισμό εξουσίας. Μέσα σ' αυτό το κοσμοπολίτικο σύστημα όντως η "ανεξάρτητη" Κύπρος θα είναι η πραγματοποίηση της διαφοράς εν τη καπιταλιστική ενότητα.

Και φτάνω πάλι -όπως και στο πρώτο μου γράμμα- στο σημαντικότερο ελάττωμα της θεωρίας σου, την έλλειψη αναφοράς στους ταξικούς αγώνες στη σύγχρονη Κύπρο. Πράγμα κατανοητό μια και το όραμα της Κυπριακής ενότητας είναι όραμα **πολιτικό, υπερταξικό** και τέτοιου είδους αγώνες θεωρούνται φιλοάσχετοι. Εκτός αν μπορεί κανείς να τους προσδώσει μια "εθνική" (εθνοτική) διάσταση. Έτσι δεν είναι;

Για σένα, στην καλύτερη περίπτωση, η ταξική πάλη είναι ένα ακόμη "ζήτημα" (σε στυλ "παίζει κι' αυτό!"). Για μένα ο αγώνας ενάντια στη μισθωτή εργασία και το εμπόρευμα είναι **ΤΟ** ζήτημα. Γιατί η μισθωτή εργασία είναι η αλλοτριωμένη διαμεσολάβηση της ανθρώπινης δημιουργικής δραστηριότητας, η εξαθλιωμένη μορφή του δεσμού μας με τον κόσμο. Δεν είναι μια ιδιαίτερη, τοπική απαράδεκτη κατάσταση πραγμάτων, είναι η **παγκόσμια απαράδεκτη κατάσταση πραγμάτων**. Κάθε επίκληση ενός επί μέρους ιστορικού δικαιώματος είναι αντίθετη προς την επίκληση του **ανθρώπινου** δικαιώματος που απαιτείται για την άρνησή της.

Απ' ότι γνωρίζω, η παγκόσμια επίθεση του κεφαλαίου ενάντια στους μισθούς δεν άφησε ανέπαφη τη νότια Κύπρο τα τελευταία χρόνια. Έτσι εξηγείται η άνοδος του ελληνο-κυπριακού εθνικισμού, η κρίση του "ενδοτισμού", το κοινό αμυντικό δόγμα κλπ. Γι' αυτό υποστηρίζω ότι τίποτα δε θα μπορέσει να πετύχει το κυπριακό προλεταριάτο (που σε μια χώρα που βασίζεται στην τουριστική οικονομία φαντάζομαι ότι σε μεγάλο βαθμό θ' αποτελείται από "μαύρους" εργάτες) χωρίς να έρθει σ' επαφή με τους Έλληνες και τούρκους προλετάριους -τουλάχιστον. Όμως μπροστά σε μια τέτοια επιτακτική αναγκαιότητα η φαντασιακή εθνοτική κοινότητα στην οποία προσβλέπεις δεν θα κάνει τίποτ' άλλο απ' το να προτείνει μια, ανάλογη του ελληνοκεντρισμού, εδαφικοποίηση της μισθωτής σχέσης. Αυτό είναι αναπόφευκτο, αφού μέσα απ' όλες αυτές τις συζητήσεις περί διζωνικής ομοσπονδίας, "δε μ' ενοχλεί αν τη λύση του κυπριακού την προωθεί ο ΟΗΕ ή οι αμερικάνοι" κτλ., έχεις χάσει από τα μάτια σου τις διαστάσεις του **κοινωνικού ζητήματος** στην Κύπρο και παντού. Άλλωστε το Διεθνές Δίκαιο αναγνωρίζει μόνο έθνη-κράτη και εθνικές μειονότητες **εντός** αυτών. Άρα ή πας ενάντια στον ΟΗΕ ή αναγκάζεσαι να παίξεις το παιχνίδι του.

Πρέπει πάντως να ομολογήσω πως έχω και κάποιους προσωπικούς λόγους που αντιπαθώ τις "πολιτιστικές επαναστάσεις". Η γενιά μου, και οι ακόμη μεγαλύτεροι από μένα, δημιούργησε αυτή τη μεταμοντέρνα νεο-ελληνική ταυτότητα που βλέπεις σήμερα να κυριαρχεί στην ελληνική ιδιωτική τηλεόραση και στην κοινωνία. Σ' αυτό το melting pot αμερικανο-ανατολίτικου χαβαλέ, ναρκισσισμού, ροκ ιδεολογίας και σεξιστικής παπάρας α-

ναγνωρίζω τους φρηκο-ρόκερς που κάποτε ήμασταν και μου' ρχεται εμετίλα. Είμαι πεπεισμένος ότι η εποχή της πολιτικής της "ταυτότητας" και της "διαφοράς" έχει πια τελειώσει. Όντας πολιτική της αποσύνθεσης ήδη από τις απαρχές της δεν δυσκολεύτηκε να μετασχηματιστεί σ' αυτό το καταναλωτικό μπαρόκ που μας περιβάλλει από παντού. Ναι, εντάξει, υπήρξαν εποχές που "τη βρήκαμε". Και τι απέμεινε εκτός από μια γελοιογραφία; Βλέπεις ότι πάνω στο ζήτημα του ποιος δημιουργεί τελικά την ιστορία είμαι σαφέστατος. Εμείς, εναντίον μας. Ε, αυτό πρέπει κάποτε να τελειώσει!

Χαιρετισμούς σε σένα και τους συνεπιβάτες σου

Γιώργος

12/94

Υ.Γ. Μια απαραίτητη διευκρίνιση: Την "εκτενέστερη επιστολή-πρόταση συζήτησης" που αναφέρεις στο "Τραίνο-βαγόνι 11" σελ. 6 δεν την έστειλαν "Τα Παιδιά της Γαλαρίας" αλλά ο Βασίλης. Σ' αυτόν άλλωστε δεν απευθύνεις το πρώτο μέρος της επιστολής σου; Δεν έχουμε κανένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ανατολική Μεσόγειο ούτε φαίνεται κάτι τέτοιο μέσα από το περιοδικό μας. Είμαστε διεθνιστές.

(1) Στις 18 Νοεμβρίου 1994 η αστυνομία του Αραφάτ άνοιξε πυρ κατά διαδηλωτών στη Γάζα σκοτώνοντας 15 άτομα και τραυματίζοντας 200. Οι διαδηλωτές δεν ήταν απλά ισλαμιστές μαχητές της Χαμάς αλλά όπως ένας παρατηρητής τόνισε "Ήταν καθημερινοί άνθρωποι αυτοί που έριχναν πέτρες. Δεν ήταν μόνο η Χαμάς, ήταν άνθρωποι χωρίς λεφτά και δουλειά" (η δήλωση δημοσιεύτηκε στην αγγλική εφημερίδα The Independent). Το τζαμί είναι η μόνη πηγή κοινωνικής πρόνοιας, έτσι δεν είναι να εκπλησστεί κανείς που οι Ισλαμικές ομάδες συγκεντρώνουν σημαντική υποστήριξη εκ μέρους ενός απελπισμένου πληθυσμού. Οι Παλαιστίνιοι που δούλευαν στο Ισραήλ πριν τις συμφωνίες "ειρήνης" ήταν 110.000 και σήμερα ο αριθμός τους έχει μειωθεί στις 65.000 καθώς καταφτάνουν διαρκώς φτηνότεροι εργάτες στο Ισραήλ από τη Ρουμανία και την Ταϊλάνδη. Ακόμα και αυτές οι ελάχιστες κρατικές δαπάνες του Ισραηλινού κοινωνικού κράτους για τους Παλαιστίνιους έχουν ανατεθεί τώρα στις Παλαιστινιακές εθνικές αρχές οι οποίες δε διαθέτουν τους οικονομικούς πόρους για να τις καλύψουν. Είναι προφανές ότι το διεθνές κεφάλαιο έχει σκοπό ν' αφήσει τους Παλαιστίνιους να βγάλουν τα μάτια τους. Ή αλλιώς ν' αποφασίσουν να δουλέψουν στο μέλλον χωρίς πολλές-πολλές μουρμούρες. Πριν τον πόλεμο του Κόλπου, οι Παλαιστίνιοι εργάτες στο Κουβέϊτ είχαν απεργήσει προς υποστήριξη της Ιντιφάντα και το διεθνές κεφάλαιο αναγκάστηκε να στείλει τον Αραφάτ για να τους πείσει να γυρίσουν στις δουλειές τους. Σήμερα του αναθέτουν την αστυνόμευση του γκέττο. Οι εκ μέρους του πιθανότητες επιτυχίας είναι ελάχιστες χωρίς μια αδρή χρηματοδότηση από τη Δύση, που όμως δεν έρχεται.

(Η σημείωση προστέθηκε μετά από την αποστολή αυτού του γράμματος).